

Mazowiecki Kurator Oświaty
Al. Jerozolimskie 32, 00-024 Warszawa

KO.SNP.I - JD.0331-1/09

**Sprawozdanie z realizacji
„Planu nadzoru pedagogicznego
Mazowieckiego Kuratora Oświaty”
za rok szkolny 2008/2009**

Warszawa, lipiec 2009

SPIS TREŚCI:

Wprowadzenie.....	3
I. Wizytacje.....	4
II. Badania wybranych zakresów działalności szkoły/placówki.....	23
A. Badania ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej.....	23
B. Badania ustalone przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty.....	35
C. Inne badania wybranych zakresów działalności szkoły/placówki wprowadzone do realizacji w roku szkolnym 2008/2009 na polecenie Ministra Edukacji Narodowej.....	46
III. Inne zakresy funkcjonowania szkół i placówek objęte stałymi działaniami diagnostyczno – oceniającymi i kontrolą.....	59
A. Analiza ilościowa.....	59
B. Uogólnione wnioski wynikające ze zrealizowanych działań diagnostyczno-oceniających i kontrolnych.....	71
IV. Tematyka porad i szkoleń dla dyrektorów szkół i placówek organizowanych przez Wydziały i Delegatury Kuratorium Oświaty w Warszawie.....	72
V. Zadania stałe zrealizowane przez pracowników nadzoru pedagogicznego.....	82
VI. Współpraca i współdziałanie z instytucjami i organizacjami.....	85
VII. Działania realizowane w trybie art.34 ustawy o systemie oświaty.....	87
VIII. Propozycje tematów kontroli na rok szkolny 2009/2010.....	88

Wprowadzenie

W roku szkolnym 2008/2009 nadzór pedagogiczny sprawowany był zgodnie z zasadami określonymi w art.33 ustawy o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz.2572 ze zm.) oraz rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz (Dz. U. Nr 235, poz. 1703).

Sporządzony na podstawie § 6 ust.1 przywołanego wyżej rozporządzenia „*Plan nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2008/2009*” zawierał:

- zakres, szczegółową tematykę i organizację przewidywanych wizytacji (w szkołach publicznych i niepublicznych oraz placówkach z uprawnieniami szkół publicznych i niepublicznych bez uprawnień szkoły publicznej),
- zakres, szczegółową tematykę i organizację przewidywanych badań wybranych zakresów działalności szkół i placówek,
- tematykę i terminy narad i szkoleń dla dyrektorów szkół i placówek,
- harmonogram opiniowania arkuszy organizacji szkół i placówek,
- inne informacje uznane za ważne.

Wśród informacji uznanych za ważne określono w szczególności zakresy pracy szkół objęte stałymi działaniami diagnostyczno – oceniającymi i kontrolą oraz organizację i zasady przeprowadzania działań diagnostyczno - oceniających i kontroli.

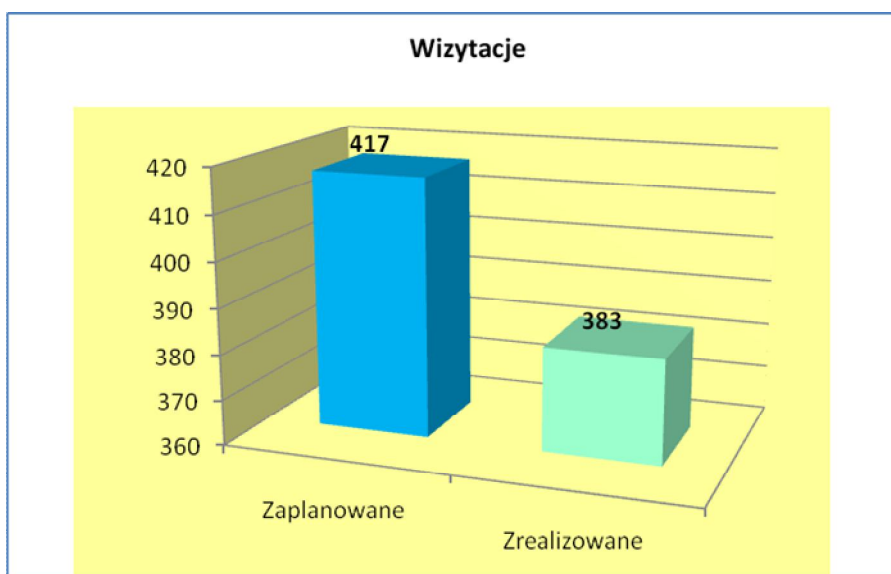
„*Plan nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty*” w ciągu roku szkolnego był nowelizowany ze względu na dodatkowe zadania zlecone przez Ministra Edukacji Narodowej. Aneks z dnia 20 listopada 2008 roku zawierał zmiany w wykazach szkół, w których przewidziane były wizytacje i badania wybranych zakresów działalności dydaktycznej oraz innej działalności statutowej i dotyczył załączników nr 1 i 2.

Niniejsze sprawozdanie zawiera informacje o realizacji zadań zapisanych w „*Planie nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2008/2009*”.

I. Wizytacje

1. Zestawienie ilościowe¹

W roku szkolnym 2008/2009 na terenie województwa mazowieckiego zaplanowanych zostało 417 wizytacji. Zostały one zrealizowane w 383 szkołach i placówkach, co stanowi 91,85% ogólnej liczby szkół i placówek zaplanowanych do wizytacji. 34 z zaplanowanych wizytacji nie zostały zrealizowane. W stosunku do ogólnej liczby szkół i placówek objętych nadzorem Mazowieckiego Kuratora Oświaty (5106)² wizytacje w roku szkolnym 2008/2009 zostały przeprowadzone w 7,5 % szkół i placówek. Zestawienie zbiorcze ogólnej liczby wizytacji szkół i placówek zaplanowanych i przeprowadzonych na terenie województwa mazowieckiego ilustruje poniższy wykres:

Najczęstszymi przyczynami niezrealizowania zaplanowanych wizytacji były: braki kadrowe, długotrwała nieobecność wizytatorów z powodów zdrowotnych, duża liczba zadań dodatkowych nieujętych w „*Planie nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2008/2009*” np. konkursy przedmiotowe, a także zadania zlecone do realizacji przez Ministra Edukacji Narodowej.

Przyczyny niezrealizowania zaplanowanych wizytacji wynikały także ze zmian w organizacji pracy nadzorowanych szkół, np. likwidacji czy przekształcenia (48 szkół i placówek na terenie województwa mazowieckiego zostało przewidzianych do likwidacji z dniem 31.08.2009 r.).

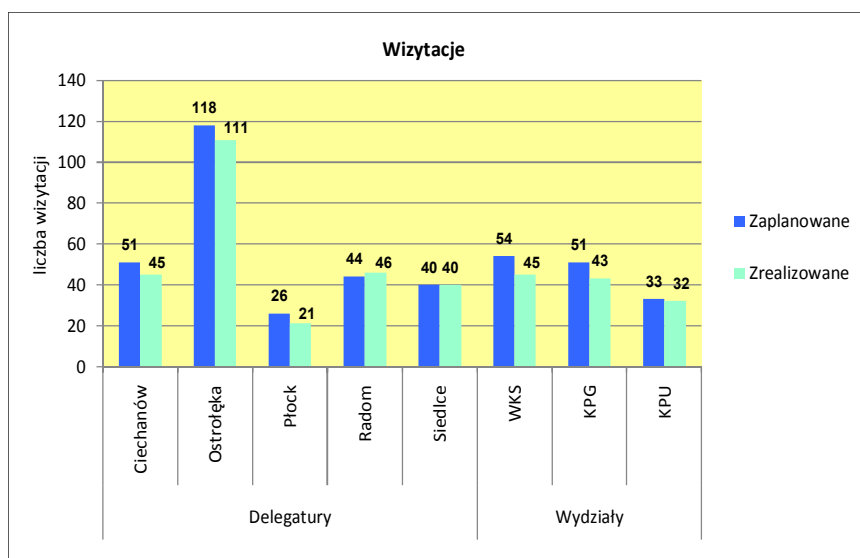
¹ Zestawienia ilościowe sporządzone zostały na podstawie:

- planów nadzoru pedagogicznego Wydziału/Delegatury (część **Planowane**)
- sprawozdań złożonych przez Wydział/Delegaturę do dnia 19.06.09r. (część **Realizacja**)

² System Informacji Oświatowej (SIO) – dane na dzień 31 marca 2009 roku

Zestawienie zbiorcze ogólnej liczby wizytacji szkół i placówek zaplanowanych i przeprowadzonych przez poszczególne Delegatury i Wydziały Kuratorium Oświaty w Warszawie przedstawia poniższa tabela i wykres:

Wizytacje	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	51	118	26	44	40	54	51	33	417
Zrealizowane	45	111	21	46	40	45	43	32	383

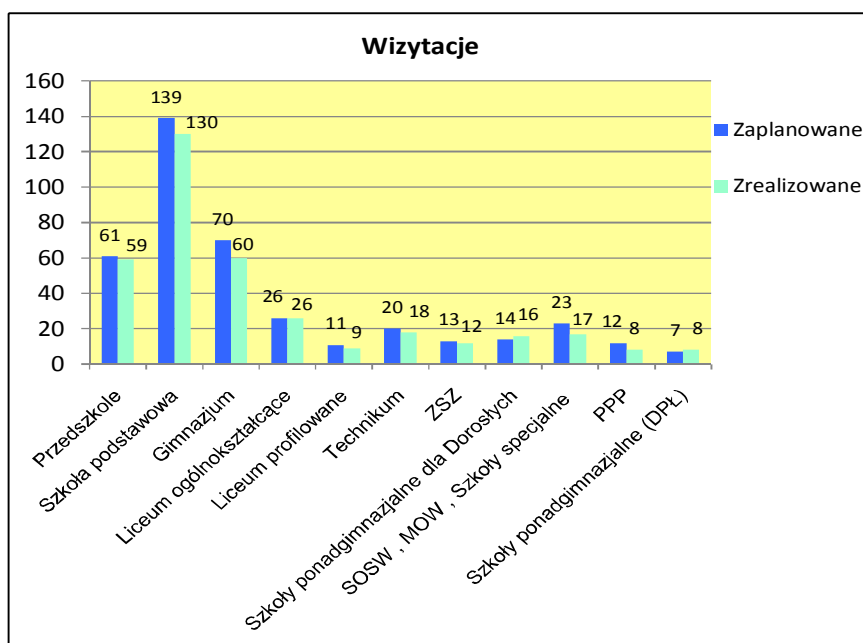
Wizytacjami objęte zostały wszystkie typy szkół i placówek, nad którymi nadzór pedagogiczny sprawuje Mazowiecki Kurator Oświaty; przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne dla młodzieży i dorosłych (w tym licea ogólnokształcące, licea profilowane, technika, zasadnicze szkoły zawodowe, szkoły policealne, licea ogólnokształcące uzupełniające, technika uzupełniające), szkoły i placówki specjalne (w tym przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, zasadnicze szkoły zawodowe, szkoły przysposabiające do pracy), poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, bursy, placówki oświatowo-wychowawcze, placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego, placówki doskonalenia nauczycieli oraz biblioteki pedagogiczne. Zestawienie zbiorcze wizytacji zaplanowanych i zrealizowanych według wybranych typów szkół i placówek przedstawiają poniższa tabela i wykres:

Typ szkoły/placówki	Zaplanowane	Zrealizowane
Przedszkole	61	59
Szkoła podstawowa	139	130
Gimnazjum	70	60
Liceum ogólnokształcące	26	26
Liceum profilowane	11	9
Technikum	20	18
Zasadnicza szkoła zawodowa	13	12
Szkoły ponadgimnazjalne dla dorosłych*	14	16
SOSW, MOW, szkoły i placówki specjalne**	23	17
Poradnia psychologiczno-pedagogiczna	12	8
Szkoły ponadgimnazjalne (Delegatura Płock)***	7	8

*szkoły ponadgimnazjalne dla dorosłych – *licea ogólnokształcące, technika, licea profilowane, zasadnicze szkoły zawodowe*

**szkoły i placówki specjalne – *przedszkola specjalne, szkoły podstawowe specjalne, gimnazja specjalne, zasadnicze szkoły zawodowe i szkoły przysposabiające do pracy*

*** *Delegatura w Płocku w przekazanym sprawozdaniu nie dokonała podziału szkół ponadgimnazjalnych ze względu na ich typy*

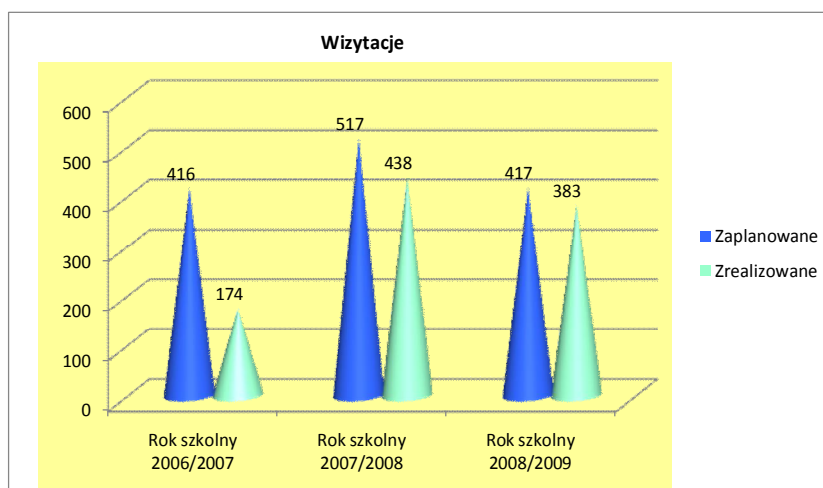

Analiza liczby zaplanowanych i zrealizowanych wizytacji w ciągu ostatnich 3 lat, wskazuje, iż w roku szkolnym 2008/2009 wystąpiła najmniejsza różnica pomiędzy planowaniem a realizacją (34 wizytacje). W roku szkolnym 2006/2007 różnica pomiędzy wizytacjami planowanymi (416) a zrealizowanymi (174) wyniosła aż 242 niezrealizowane wizytacje. W roku szkolnym 2007/2008 różnica ta była zdecydowanie mniejsza i wyniosła 79 niezrealizowanych wizytacji. W bieżącym roku szkolnym, jak wynika z uzyskanych danych, proces planowania wizytacji oparty był na realnej analizie możliwości (kadrowych, organizacyjnych, finansowych) Wydziałów i Delegatur niż w latach ubiegłych. W dalszym ciągu jednak proces planowania winien być doskonalony, a czynniki mające na niego wpływ analizowane przez poszczególne jednostki organizacyjne, sporządzające plany roczne.

Poniżej zestawienie zbiorcze wizytacji zaplanowanych i zrealizowanych w ostatnich 3 latach.

Wizytacje	Rok szkolny 2006/2007*	Rok szkolny 2007/2008	Rok szkolny 2008/2009
Zaplanowane	416	517	417
Zrealizowane	174	438	383

* W roku szkolnym 2006/2007 po 14 dniach od ogłoszenia weszło w życie *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 roku w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanych ekspertyz (Dz. U. Nr 235, poz. 1703) - nadzór pedagogiczny sprawowany był zarówno w formie mierzenia jakości pracy szkół i placówek jak i przeprowadzanych w szkołach i placówkach wizytacji.*

2. Cele, zasady oraz metody pozyskiwania informacji

2.1. Cele wizytacji:

- Podsumowanie sprawowanego nadzoru pedagogicznego za okres od poprzedniej wizytacji.
- Ocena efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innej statutowej szkoły/placówki za okres 5 lat szkolnych.
- Inspirowanie dyrektorów i nauczycieli do innowacji pedagogicznych, metodycznych i organizacyjnych.

2.2. Zasady wizytacji:

- Wizytacja trwa do 5 dni roboczych (nie dłużej niż 14 dni kalendarzowych). W uzasadnionych przypadkach Mazowiecki Kurator Oświaty może wyrazić zgodę na przedłużenie czasu wizytacji.
- Wizytację prowadzi wizytator nadzorujący daną szkołę lub placówkę. W uzasadnionych przypadkach za zgodą Mazowieckiego Kuratora Oświaty wizytację może prowadzić inny wizytator lub zespół wizytatorów.
- Wizytacja prowadzona jest z zachowaniem jawności terminu, zakresu tematycznego i czynności podejmowanych przez wizytatora oraz czasu ich trwania.
- Wizytacja może być przeprowadzona jednocześnie we wszystkich szkołach/placówkach wchodzących w skład zespołu, w jednej szkole/placówce wchodzącej w skład zespołu lub w wybranych szkołach/placówkach wchodzących w skład zespołu. Poszczególne wnioski i zalecenia z wizytacji prowadzonej jednocześnie w co najmniej dwóch szkołach i placówkach zespołu mogą być formułowane dla wszystkich szkół/placówek zespołu łącznie lub odrębnie dla wybranych szkół/placówek.
- Wizytator dokonuje kontroli sposobu wykonania zaleceń powizytacyjnych, biorąc pod uwagę efektywność oraz terminowość podejmowanych przez szkołę działań. Kontrolę realizacji zaleceń wykonuje się w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące od daty ich przekazania dyrektorowi szkoły/placówki i organowi prowadzącemu.

2.3. Metody pozyskiwania informacji przez wizytatora:

- analiza dokumentacji zastanej (w tym zgromadzonej przez wizytatora),
- analiza dokumentacji przebiegu nauczania,
- ankiety,
- rozmowy z dyrektorem, nauczycielami, uczniami, rodzicami,

- wywiad bezpośredni,
- obserwacja,
- hospitacja zajęć prowadzonych przez dyrektora szkoły lub placówki.

Decyzję o wyborze metod uzyskiwania informacji o szkole lub placówce oraz dokumentacji poddawanej analizie każdorazowo podejmował wizytator w zależności od opracowanego i zaakceptowanego przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty zakresu tematycznego wizytacji.

3. Uogólnione wnioski i zalecenia wynikające z przeprowadzonych wizytacji

3.1. Wnioski z wizytacji według typów szkół/placówek:

- Przedszkola

1. Realizacja zadań przedszkoli w zakresie dydaktycznym, wychowawczym i opiekuńczym na ogół przebiega prawidłowo.
2. Diagnozowanie możliwości oraz potrzeb dzieci pozwala na właściwą organizację procesu oddziaływań edukacyjnych oraz wspomaganie dzieci zgodnie z ich indywidualnymi możliwościami.
3. Przedszkola promują osiągnięcia swoich wychowanków. Dzieci uczestniczą w wielu przeglądach, konkursach oraz imprezach lokalnych. Placówki organizują dużo atrakcyjnych uroczystości, w tym uroczystości prorodzinne.
4. Przedszkola prowadzą aktywną współpracę z rodzicami oraz instytucjami wspierającymi rozwój dzieci. Rodzice włączani są w proces planowania i realizacji zadań przedszkoli.
5. Systematycznej poprawie ulega baza i wyposażenie przedszkoli. Dzięki kreatywności i pomysłowości nauczycieli przedszkola posiadają ciekawą i zasługującą na wyróżnienie aranżację wnętrz. Stan bezpieczeństwa i higieniczno – sanitarny nie budzi zastrzeżeń. W niektórych przedszkolach mankamentem jest jednak brak sal do zabaw ruchowych i zajęć dodatkowych.
6. Sprzęt ogrodowy, którym dysponują przedszkola, choć sukcesywnie remontowany, wymaga wymiany na nowoczesny i atestowany.
7. Przedszkola prawidłowo realizują podstawę programową wychowania przedszkolnego.
8. Przedszkola rozpoznają środowisko rodzinne dzieci. Wspomagają dzieci znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej. Zwalniają z opłaty stałej oraz organizują im pomoc rzeczową. Zapewniają dzieciom pomoc psychologiczną i logopedyczną.
9. Nauczyciele przedszkoli mają możliwości samorealizacji poprzez wdrażanie nowo nabytych umiejętności w pracy z dziećmi. System awansowania, oceniania pracy oraz motywacji i nagradzania sprzyja podnoszeniu jakości pracy.

10. Doskonalenia wymaga praca przedszkoli w zakresie:

- > dokumentowania zbieranych informacji o dziecku, podejmowanych oddziaływań w ramach prowadzonej pracy indywidualnej oraz korekcyjno – kompensacyjnej,
- > przeprowadzania analizy wyników testów badających umiejętności dzieci kończących edukację przedszkolną oraz wykorzystania wniosków w dalszej pracy dydaktyczno - wychowawczej przedszkola,
- > skuteczniejszego motywowania nauczycieli do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, szczególnie do prowadzenia zajęć specjalistycznych oraz opracowywania programów własnych,
- > szerszego włączania specjalistów w realizację zadań przedszkola,
- > dokonywania pogłębionej analizy oceny sytuacji wychowawczej oraz stanu opieki nad wychowankami,
- > staranniejszego opracowywania indywidualnego programu dla dziecka objętego pomocą psychologiczno - pedagogiczną z uwzględnieniem wskazań zawartych w zaleceniach poradni,
- > dokumentowania pracy nauczycieli realizowanej z dziećmi.

- Szkoły podstawowe

1. Szkoły realizują podstawę programową kształcenia ogólnego. Realizowane w szkołach programy nauczania to przede wszystkim programy dopuszczone do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw edukacji.
2. Szkoły zapewniają coraz lepsze warunki kształcenia, jednak w dalszym ciągu niewystarczająca jest baza sportowa i wyposażenie szkół w sprzęt sportowy.
3. Działania szkół zmierzają do rzetelnego rozpoznania potrzeb uczniów, wspomagania ich w dążeniu do kształtowania właściwych postaw w życiu rodzinnym i społecznym. Szkoły wykorzystują różnorodne możliwości organizowania i udzielania pomocy materialnej uczniom.
4. Uczniowie są zapoznawani z zasadami bezpieczeństwa, higieny nauki i pracy. Przyczyny wypadków w szkołach są rozpoznawane i eliminowane.
5. Szkoły posiadają aktualne programy wychowawcze i programy profilaktyki. Rozpoznają niepożądane wychowawczo sytuacje oraz podejmują działania profilaktyczno - wychowawcze wobec uczniów sprawiających problemy wychowawcze.
6. Szkoły organizują zajęcia pozalekcyjne, wspomagające, rozwijające zainteresowania i uzdolnienia uczniów. Dzięki działaniom podejmowanym przez szkoły coraz większa

- grupa uczniów osiąga sukces w różnorodnych konkursach wiedzy oraz współzawodnictwie sportowym.
7. W szkołach upowszechniana jest wiedza o prawach ucznia. Dyrektorzy szkół tworzą warunki do właściwej działalności samorząd uczniowski.
  8. W niektórych szkołach statuty należy dostosować do aktualnego stanu prawnego. W toku podejmowanych wizytacji, stwierdzano nieprawidłowości w prowadzeniu dokumentacji szkolnej, w szczególności w dokumentacji przebiegu nauczania. W dalszym ciągu doskonalenia wymaga formułowanie i dokumentowanie uchwał organów szkolnych.
  9. Doskonalenia wymaga praca szkół w zakresie poprawy wyników sprawdzianów zewnętrznych, w szczególności poprzez dokonanie analizy i oceny sprawdzianów próbnych i właściwych.
  10. Nadzór pedagogiczny sprawowany przez dyrektorów wymaga doskonalenia. Nie są kontrolowane zapisy tematów, które potwierdzają realizację podstawy programowej i programów nauczania przez nauczycieli.
  11. Nauczyciele nie są inspirowani do opracowywania własnych programów nauczania, wprowadzania innowacji pedagogicznych, doskonalenia metod i form pracy z uczniami.
  12. W dalszym ciągu nie są przestrzegane przepisy dotyczące oceniania uczniów, w szczególności dotyczy to eliminowania przypadków nieprzestrzegania zasady bieżącego informowania uczniów o ocenach wystawianych podczas lekcji i równego traktowania uczniów przy ocenianiu.
  13. Nie zawsze dokonywana jest przez radę pedagogiczną systematyczna analiza wyników nauczania, frekwencji i zachowania uczniów w celu doskonalenia jakości pracy dydaktycznej szkoły.
  14. Dyrektorzy wymagają wsparcia w planowaniu i dokumentowaniu działań w zakresie pomocy psychologiczno - pedagogicznej organizowanej dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
  15. Uczniowie wymagający wsparcia, którzy posiadają opinie i orzeczenia poradni nie zawsze są otoczeni systematyczną opieką specjalistycznych poradni, a efekty ich pracy uzyskiwane na zajęciach pozalekcyjnych i specjalistycznych nie podlegają kontroli i analizie.
  16. Słabą stroną niektórych szkół jest ich baza lokalowa. Złe warunki skutkują łączeniem klas i pogorszeniem bezpieczeństwa uczniów.

17. Biblioteki szkolne w zbyt małym zakresie podejmują działania na rzecz rozwoju czytelnictwa.

18. W wielu szkołach wyposażenie w pomoce dydaktyczne oraz obiekty szkół nie są dostosowane na przyjęcie dzieci sześciolletnich.

- Gimnazja:

1. Szkoły dysponują dobrymi i bardzo dobrymi warunkami do realizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego. Posiadają odpowiednią bazę do zajęć sportowych, pracownice komputerowe wyposażone w Internet, biblioteki z kącikami czytelnictwa, a niektóre nawet centra multimedialne.

2. Szkoły zapewniają bezpieczne i higieniczne warunki nauki i pracy. Uczniowie czują się w szkołach bezpiecznie, są częstymi uczestnikami działań wychowawczych i profilaktycznych. Coraz rzadziej występują niepokojące zdarzenia o charakterze agresywnym. Najczęściej występującymi zachowaniami uczniów są: wulgarne słownictwo, wagary, palenie papierosów, spożywanie alkoholu (piwa), przemoc rówieśnicza. Istnieje potrzeba systematycznego aktualizowania programów wychowawczych i programów profilaktyki.

3. Nadzór pedagogiczny sprawowany jest przez dyrektorów szkół prawidłowo, rozpoznawane są potrzeby i zainteresowania uczniów, realizowane zajęcia pozalekcyjne, szkoły współpracują z rodzicami oraz uaktywniają uczniów na rzecz społeczności lokalnych.

4. Najmniej atrakcyjna jest w gimnazjach oferta zajęć pozalekcyjnych kierowana do uczniów mających trudności w nauce.

5. Szkoły winny kontynuować działania mające na celu dobre przygotowanie uczniów do egzaminu zewnętrznego, w szczególności poprzez wdrażanie wniosków przyjętych przez zespoły przedmiotowe i rady pedagogiczne, ze zwróceniem szczególnej uwagi na czynniki pedagogiczne (np. absencję nauczycieli, metody i formy pracy stosowane na zajęciach, realizację zaleceń poradni psychologiczno –pedagogicznej).

6. Szkoły winny doskonalić działania w zakresie zapobiegania zjawiskom uzależnień, agresji, absencji uczniów. Należy na bieżąco monitorować skalę tych zjawisk celem podejmowania dalszych, skutecznych środków zaradczych w ścisłym współdziałaniu z rodzicami i we współpracy z różnymi instytucjami.

7. Zasady udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej przyjęte w szkołach nie zawsze tworzą warunki sprzyjające zaspokajaniu potrzeb

- psychorozwojowych i edukacyjnych uczniów, poprawy wymaga wspomaganie rozwoju uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, ich motywacji i efektywności uczenia się.
8. Dokumentacja przebiegu nauczania prowadzona jest na ogół prawidłowo, nieprawidłowości dotyczą najczęściej dzienników lekcyjnych, arkuszy ocen oraz ksiąg arkuszy ocen. W dalszym ciągu występują problemy w dostosowywaniu zapisów statutów do obowiązujących przepisów prawa.
  9. W niektórych szkołach wystąpiły problemy w zakresie organizowania nauki religii i etyki.
- Szkoły ponadgimnazjalne (szkoły dla młodzieży):
    - A. Licea ogólnokształcące
      1. Szkoły zapewniają bezpieczeństwo uczniom, nauczycielom i pracownikom, przestrzegane są także przepisy sanitarno – higieniczne. Warunki bazowe szkół są bardzo dobre. Niedostatki występują głównie w przypadku szkół niepublicznych, w których realizację procesu dydaktycznego utrudnia brak np. sali gimnastycznej czy biblioteki.
      2. Działalność dydaktyczna szkół przebiega zgodnie z prawem oświatowym w następujących obszarach:
        - realizowane są podstawy programowe kształcenia ogólnego,
        - szkolne plany nauczania są zgodnie z obowiązującymi przepisami,
        - oferta zajęć pozalekcyjnych umożliwia rozwój zainteresowań,
        - egzaminy maturalne przeprowadzane są zgodnie z obowiązującymi procedurami.
      3. Szkoły współpracują z uczelniami wyższymi oraz z innymi instytucjami wspierającymi pracę dydaktyczną.
      4. Stwierdzono, że szkoły nie dokonują rzetelnych analiz wyników egzaminów maturalnych (dokonywana jest tylko analiza ilościowa).
      5. Nauczyciele w dalszym ciągu nie przestrzegają zasad oceniania uczniów.
      6. Szkoły rozpoznają potrzeby edukacyjne uczniów, ale nie zawsze zapewniają uczniom możliwość ich realizacji. Uczniowie szczególnie uzdolnieni, w dalszym ciągu, nie zawsze mogą liczyć na wsparcie i pomoc ze strony nauczycieli.

B. Technika

1. Do realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego i zawodowego nauczyciele techników wykorzystują programy nauczania, dopuszczone do użytku przez ministra właściwego do spraw edukacji, zawarte w szkolnym zestawie programów nauczania oraz korespondujące z nimi podręczniki.
2. Wzmocnienia wymaga nadzór dyrektorów szkół nad zawieraniem umów oraz realizacją praktycznej nauki zawodu.
3. Szkoły pracują w oparciu o zatwierdzone arkusze organizacyjne na rok szkolny. Godziny do dyspozycji dyrektora wykorzystywane są w pełnym wymiarze z uwzględnieniem potrzeb uczniów, głównie w zakresie przygotowania do egzaminów zewnętrznych.
4. W tygodniowych planach lekcji nie w pełni uwzględniane są zasady ochrony zdrowia i higieny pracy uczniów.
5. Szkoły diagnozują osiągnięcia edukacyjne uczniów, ale wyniki tej analizy nie zawsze przekładają się na poprawę efektywności kształcenia.
6. Przedmioty zawodowe winny być realizowane w oparciu o nowoczesne i aktywizujące uczniów metody i formy pracy.
7. Dyrektorzy szkół winni motywować nauczycieli przedmiotów zawodowych do uczestniczenia w różnorodnych formach doskonalenia zawodowego, w tym w szczególności dotyczących pomiaru dydaktycznego oraz metod pracy z uczniem.
8. Duża grupa szkół podejmuje współpracę z uczelniami wyższymi, co przyczynia się do zwiększenia zainteresowania uczniów nauczaniem zawodem oraz korzystnie wpływa na uzyskiwane przez uczniów wyniki w nauce.

C. Zasadnicze szkoły zawodowe

1. Szkoły zapewniają dobre warunki kształcenia, jednak w dalszym ciągu baza w zakresie kształcenia zawodowego wymaga unowocześnienia. Istotnym elementem w tym zakresie jest wieloletnie planowanie ich doposażenia.
2. Szkoły zatrudniają nauczycieli posiadających wymagane kwalifikacje zawodowe. Poszerzanie oferty kształcenia uczniów w nowych zawodach winno jednak następować w oparciu o potrzeby rynku pracy i możliwości pozyskania dobrze wykwalifikowanych nauczycieli do nauczania w danym zawodzie.
3. Doskonalenia wymaga praca szkół w obszarze poprawy wyników egzaminu zewnętrznego, w szczególności poprzez wdrażanie wniosków przyjętych przez rady pedagogiczne, a wynikających z przeprowadzonych wcześniej analiz.

4. Uczniowie wymagający wsparcia, którzy posiadają opinie i orzeczenia poradni nie zawsze uzyskują pomoc i wsparcie nauczycieli dostosowane do ich potrzeb psychofizycznych.
5. Szkoły podejmują współpracę z pracodawcami. Zakresy i efektywność tej współpracy winny jednak podlegać systematycznej analizie pod kątem potrzeb edukacyjnych uczniów oraz uzyskiwanych efektów.
6. Doskonalenia oraz nadzoru dyrektora szkoły wymaga stosowanie zasad oceniania przez nauczycieli, w szczególności nauczycieli przedmiotów zawodowych.
7. Dokumentacja przebiegu nauczania prowadzona jest na ogół prawidłowo, statuty szkół wymagają dostosowania do obowiązujących przepisów prawa.
8. Istotnym problemem wymagającym nadzoru ze strony nauczycieli szkół zawodowych jest niska frekwencja uczniów szkół zawodowych, mająca wpływ na niskie wyniki nauczania.

- Szkoły ponadgimnazjalne (szkoły dla dorosłych):

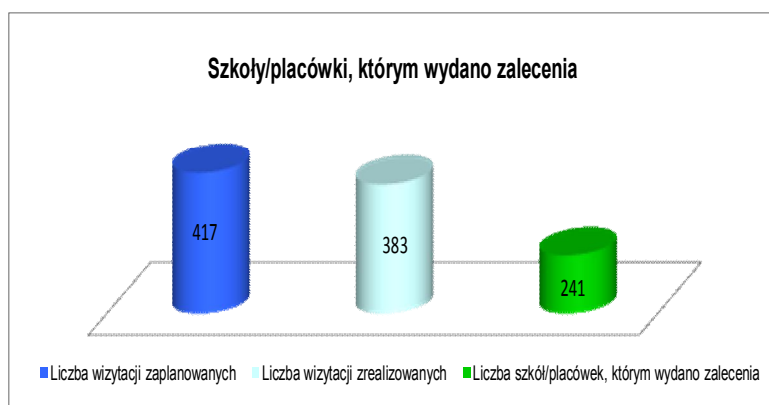
1. W szkołach często występują nieprawidłowości w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących oceniania, klasyfikowania i promowania słuchaczy, w szczególności problem ten dotyczy szkół niepublicznych z uprawnieniami szkoły publicznej.
2. W niektórych szkołach problem stanowi dostosowanie statutu szkoły do aktualnego stanu prawnego. W toku podejmowanych wizytacji, stwierdzano także nieprawidłowości w prowadzeniu dokumentacji szkolnej, w szczególności w dokumentacji przebiegu nauczania.
3. Nie wszystkie szkoły przestrzegają zasad higieny pracy umysłowej słuchaczy, zajęcia są łączone w wielogodzinne bloki, co potęguje zmęczenie słuchaczy i osłabia ich koncentrację oraz poziom przyswajanej wiedzy.
4. Należy wzmocnić nadzór nad przyjmowaniem słuchaczy do szkół zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
5. Nadzór pedagogiczny sprawowany przez dyrektorów wymaga doskonalenia. Nie zawsze przestrzegane są przepisy dotyczące zatrudniania nauczycieli zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami. Nauczyciele nie są inspirowani do stosowania aktywnych metod nauczania i wprowadzania innowacji pedagogicznych. Szczęólnego wzmocnienia wymaga nadzór dyrektora nad prowadzeniem dokumentacji przebiegu nauczania przez nauczycieli oraz stosowania zasad oceniania i klasyfikowania zgodnie z obowiązującymi przepisami.

- Poradnie psychologiczno-pedagogiczne

1. W poradniach stosowane są narzędzia o potwierdzonej wartości diagnostycznej. Prowadzący badania decydują o wyborze narzędzia diagnostycznego. Występują jednak problemy w systematycznym zaopatrywaniu poradni w narzędzia wykorzystywane do badań.
2. Opinie i orzeczenia wydawane są na wniosek rodziców/prawnych opiekunów dziecka. Wpływające wnioski są rejestrowane, zespoły orzekające oraz ich składy powoływane są zgodnie z obowiązującym prawem. Członkowie zespołów posiadają wymagane kwalifikacje.
3. Podstawą wydawania opinii/orzeczeń jest zgromadzona dokumentacja, w tym wyniki przeprowadzonych badań. Opinie/orzeczenia wydawane są na określony przepisami prawnymi okres.
4. Pomieszczenia poradni są estetyczne, wyposażone w niezbędne meble, czytelnie oznakowane. Stan bazy spełnia wymogi bezpieczeństwa i higieny pracy, co potwierdzają kontrole. Jednak nie wszystkie poradnie są dostosowane dla osób niepełnosprawnych.
5. Dalszego doskonalenia wymaga współpraca pracowników poradni ze szkołami w zakresie rozwiązywania problemów pojawiających się w szkołach oraz dostosowania do nich oferty poradni.

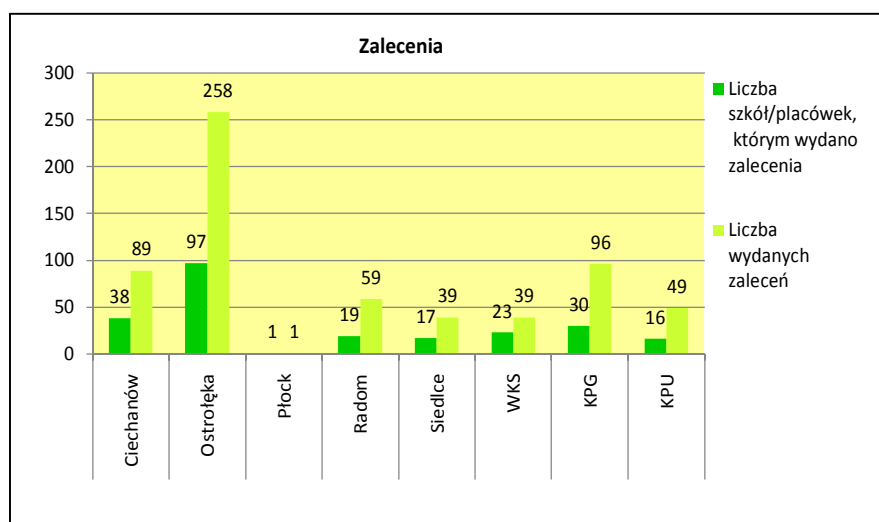
3.2. Zalecenia.

W wyniku przeprowadzonych **383** wizytacji; **241** dyrektorom szkół i placówek wydane zostały zalecenia powizytacyjne. Zestawienie zbiorcze ogólnej liczby wizytacji zaplanowanych i zrealizowanych w szkołach i placówkach szkół na terenie województwa mazowieckiego, którym zostały wydane zalecenia ilustruje poniższa tabela i wykres:

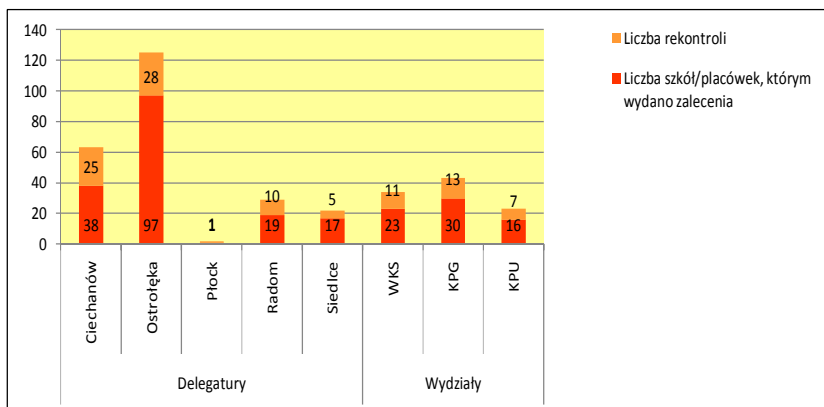
W **241** szkołach i placówkach wizytatorzy wydali **630** zaleceń. Zestawienie zbiorcze ogólnej liczby szkół na terenie województwa mazowieckiego, z uwzględnieniem podziału na Delegatury i Wydziały Kuratorium Oświaty w Warszawie, którym zostały wydane zalecenia ilustruje poniższa tabela i wykres:

Liczba	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
szkół/placówek którym wydano zalecenia	38	97	1	19	17	23	30	16	241
wydanych zaleceń	89	258	1	59	39	39	96	49	630

Według przyjętych w „*Planie nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2008/2009*” zasad przeprowadzania wizytacji, kontrola realizacji zaleceń wydanych dyrektorowi szkoły/placówki, winna nastąpić nie później niż 3 miesiące od momentu przekazania dyrektorowi szkoły i organowi prowadzącemu zaleceń. Zestawienie zbiorcze ogólnej liczby szkół na terenie województwa mazowieckiego, którym zostały wydane zalecenia oraz w których została przeprowadzona kontrola ich realizacji przedstawia poniższa tabela i wykres:

Liczba	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
szkół/placówek którym wydano zalecenia	38	97	1	19	17	23	30	16	241
rekontroli	25	28	1	10	5	11	13	7	100

Wydane przez wizytatorów zalecenia dotyczyły:

1) Przedszkola:

- niedostosowania statutu do aktualnie obowiązujących przepisów,
- dostosowania liczby dzieci w grupie przedszkolnej do obowiązujących przepisów,
- uwzględniania zaleceń poradni psychologiczno-pedagogicznej w pracy z dziećmi,
- ustalania w drodze uchwały rady pedagogicznej zestawu programów wychowania przedszkolnego,
- dokumentowania uchwał rad pedagogicznych zgodnie z postanowieniami regulaminu jej działalności,
- organizowania zajęć dodatkowych z zachowaniem § 6, a zajęć specjalistycznych zgodnie z § 5 ust. 6 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003r. Nr 11, poz.114),*
- przestrzegania przepisów dotyczących prowadzenia przez przedszkola dokumentacji pedagogicznej,
- systematycznego prowadzenia i dokumentowania obserwacji psychologiczno-pedagogicznych oraz współpracy ze specjalistami prowadzącymi pomoc psychologiczno-pedagogiczną, opiekę zdrowotną itp.
- organizowania zajęć dodatkowych poza realizacją podstawy programowej zgodnie z § 10 ust. 2 pkt 1 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 21 dnia maja 2001r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. z 2001 r. Nr 61, poz. 624 ze zm.),*

- przekazywania organowi prowadzącemu przedszkole kopii protokołu z ustaleń kontroli w zakresie bezpiecznych i higienicznych warunków, po przerwie w działalności oświatowej trwającej co najmniej 2 tygodnie zgodnie z § 3 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach* (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69).

2) Szkoły podstawowe:

- prowadzenia ewaluacji i modyfikacji programu wychowawczego i programu profilaktyki celem dostosowania ich do aktualnej sytuacji wychowawczej szkoły i rozpoznanych zagrożeń,
- prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania (arkusze ocen, księgi arkuszy ocen) zgodnie z zapisami rozporządzenia,
- dostosowania tygodniowego wymiaru godzin do zapisów rozporządzenia,
- zatrudniania nauczycieli zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami,
- zaktualizowania statutu szkoły w zakresie procedury dochodzenia swoich praw przez uczniów w sytuacji ich łamania,
- dostosowania statutu do aktualnie obowiązujących przepisów prawnych,
- konstruowania tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych z uwzględnieniem zasad higieny pracy umysłowej uczniów i nauczycieli,
- zasięgania opinii samorządu uczniowskiego w sprawie rodzaju kół zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych,
- wprowadzenia dodatkowej czwartej godziny obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego i form jej realizacji zgodnie z zasadami określonymi w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 grudnia 2003r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji czwartej godziny obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego* (Dz. U. z 2003r. Nr 217, poz. 2128),

3) Gimnazja:

- wzmocnienia nadzoru dyrektorów nad:
  - organizacją pracy pedagoga szkolnego,
  - realizacją podstawy programowej,
  - przestrzeganiem zasad bezpieczeństwa przez uczniów i nauczycieli,
  - opracowaniem i realizacją indywidualnych programów nauczania,

- realizacją programów wychowawczych i profilaktyki,
- dokonywaniem analizy wyników kształcenia,
- przestrzeganiem zapisów zawartych w wewnętrznych zasadach oceniania,
- uzupełnienia zapisów w statucie szkoły, dostosowujących go do aktualnie obowiązującego prawa,
- dostosowania prowadzenia dokumentacji kancelaryjnej do obowiązujących przepisów prawa,
- zorganizowania pomocy psychologiczno – pedagogicznej zgodnie z zaleceniami zawartymi w opiniach i orzeczeniach poradni psychologiczno – pedagogicznej,
- opracowania i wdrożenia programu poprawy efektywności kształcenia,
- wdrożenia form i sposobów udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej uczniom zdolnym i potrzebującym wsparcia,
- dokonania pogłębionej analizy: wyników nauczania, wybranych programów nauczania oraz podręczników,
- poszerzenia oferty zajęć pozalekcyjnych, uwzględniających zdolności i zainteresowania uczniów.

4) Szkoły ponadgimnazjalne (dla młodzieży):

- zintensyfikowania działań wychowawczych prowadzących do poprawy frekwencji w szkole,
- wzmocnienia nadzoru pedagogicznego nad realizacją praktycznej nauki zawodu,
- wypracowania i wdrożenia bardziej skutecznych metod pracy dydaktycznej nauczycieli w celu poprawy efektywności zdawania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe,
- dostosowania statutu szkoły do aktualnie obowiązujących przepisów prawa,
- wzmocnienia sprawowanego nadzoru dyrektora nad realizacją godzin do dyspozycji wychowawcy,
- uwzględnienia w planach zespołów przedmiotowych zadań z zakresu pracy z uczniem zdolnym i działań wspierających samorząd uczniowski,
- prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- stosowania zasad oceniania zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz.562 ze zmianami),*

- przestrzegania kompetencji stanowiących i opiniujących rad pedagogicznych zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 41 *ustawy z dnia 7 września 1991r.o systemie oświaty (Dz. U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572 ze zmianami)*,
- realizowania zaleceń wskazanych w opiniach i orzeczeniach wydanych przez poradnie psychologiczno – pedagogiczne,
- określania, w umowach o praktyczną naukę zawodu zawieranych z pracodawcami, zobowiązań stron zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 2 lipca 2002 r.w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. nr 113, poz. 988 ze zm.)*.

5) Szkoły ponadgimnazjalne (dla dorosłych):

- realizowania zajęć edukacyjnych w wymiarze nie niższym niż łączny wymiar obowiązkowych zajęć edukacyjnych określony w ramowych planie nauczania szkoły publicznej,
- stosowania zasad klasyfikowania i promowania zgodnie z obowiązującym prawem oświatowym,
- prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania zgodnie z wymogami zawartymi w prawie oświatowym, w tym także opracowywania statutu szkoły zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa,
- przestrzegania zasad higieny pracy umysłowej,
- dokonywania naboru do szkół dla dorosłych zgodnie z obowiązującym prawem,
- wzmocnienia nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły, w szczególności nad realizacją podstawy programowej kształcenia ogólnego, prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania przez nauczycieli oraz stosowania zasad oceniania i klasyfikowania.

6) Poradnie psychologiczno-pedagogiczne:

- dostosowania organizacji wydawania orzeczeń do zapisów rozporządzenia *Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie i orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. Nr 173, poz.1072)*,
- uwzględniania w zaleceniach wydawanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego zapisów dotyczących przydzielania dodatkowych godzin przez dyrektora szkoły/placówki na prowadzenie indywidualnych zajęć rewalidacyjnych z uczniami niepełnosprawnymi

(§ 2 ust. 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15, poz.142 ze zm.),

- przytaczania prawidłowej podstawy prawnej przy wydawaniu opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, tj. *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 4 kwietnia 2005 r. w sprawie organizacji wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka* (Dz. U. Nr 68,poz.587),
- uwzględniania przy wydawaniu opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka zaświadczeń lekarskich stwierdzających niepełnosprawność, zgodnie z § 1 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 4 kwietnia 2005 r. w sprawie organizacji wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka*,
- stosowania właściwych nazw niepełnosprawności i niedostosowania społecznego przy wydawaniu orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży zgodnie z § 2 ust. 1-3 *rozporządzenia Ministra Edukacji narodowej i sportu z dnia 18 stycznia 2005 roku w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz ośrodkach* (Dz. U. nr 19,poz.166),
- stosowania zapisów art. 71 b ust. 1 ustawy w związku z art. 1 ust 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty(t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 256,poz.2572), gwarantujących możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną oraz niedostosowaną społecznie, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami.
- przestrzegania ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101,poz.626) w zakresie:
  - korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej poradni,
  - wykonywania badań psychologiczno-pedagogicznych,
  - przekazywania wyników badań osobom nieuprawnionym bez uzyskania zgody pełnoletniego ucznia, rodziców lub prawnych opiekunów niepełnoletniego ucznia,
  - informacji o wydawanych na wniosek rodziców, prawnych opiekunów lub pełnoletnich uczniów opiniach lub orzeczeniach.

II. Badania wybranych zakresów działalności szkoły/placówki

II. A. Badania ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej

Badanie 1. Skuteczność realizacji podstaw programowych w zakresie zagadnień związanych z nauczaniem i wychowaniem w kontekście praw człowieka

Badanie ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej składało się z dwóch etapów. Pierwszym z nich było badanie ankietowe przeprowadzone poprzez sieć ekstranet³ skierowane do uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, a także nauczycieli realizujących ścieżkę edukacyjną wychowanie do życia w społeczeństwie oraz nauczycieli realizujących podstawę programową wiedzy o społeczeństwie we wskazanych typach szkół.

Drugi etap badania stanowiła przeprowadzona przez wizytatorów Kuratorium Oświaty w Warszawie, w oparciu o kwestionariusze wywiadu z dyrektorami szkół/przedszkoli, pogłębiona diagnoza.

1. Zestawienie ilościowe – część I badania

1.1. Liczba szkół objętych badaniem - plan i realizacja ogółem

Tabela 1

Liczba szkół objętych badaniem	szkoła podstawowa	gimnazjum	Szkoly ponadgimnazjalne				RAZEM
			liceum ogólnokształcące	liceum profilowane	technikum	zasadnicza szkoła zawodowa	
Zaplanowane	6,25% szkół województwa mazowieckiego						
Zrealizowane	94	76	74				244
16% szkół w stosunku do liczby szkół zaplanowanych do badania (tj. 6,31% szkół województwa mazowieckiego)							

Oprócz wymienionych szkół badaniami objęte zostały także przedszkola. W przedszkolach wizytatorzy przeprowadzali wywiady z dyrektorami, wypełniając kwestionariusz, dokonywali oglądu pomieszczeń oraz obserwowali zajęcia realizowane bezpośrednio z dziećmi.

³ Jest to rozległa sieć pozwalająca na logowanie i kontakt wielu użytkowników zewnętrznych (szkoła, placówka oświatowa) za pośrednictwem Internetu z siedzibą Kuratorium Oświaty w Warszawie, przy jednoczesnym ograniczeniu dostępu osobom trzecim. Rejestracja w ekstranecie Kuratorium Oświaty jest obowiązkowa dla wszystkich placówek oświatowych, nad którymi nadzór sprawuje Mazowiecki Kurator Oświaty. Każda szkoła posiada swój login i hasło. Po wpisaniu ich uzyskuje ona bezpośredni dostęp do zasobów jakie zostały dla niej przeznaczone.

1.2. Populacja uczniów i nauczycieli objęta badaniem ankietowym

Tabela 1. Populacja uczniów objęta badaniem ankietowym:

Uczniowie w l. bezwzględnych	
Ankieta dla uczniów szkół podstawowych	2418
Ankieta dla uczniów gimnazjów	2116
Ankieta dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych	1765
Razem:	6299

Tabela 2. Populacja nauczycieli objęta badaniem ankietowym:

Nauczyciele w l. bezwzględnych	
Ankieta dla nauczycieli realizujących ścieżkę edukacyjną wychowanie do życia w społeczeństwie w zakresie treści odnoszących się do praw człowieka w szkole podstawowej	223
Ankieta dla nauczycieli realizujących podstawę programową wiedzy o społeczeństwie w zakresie treści odnoszących się do praw człowieka w gimnazjum	113
Ankieta dla nauczycieli realizujących podstawę programową wiedzy o społeczeństwie w zakresie treści odnoszących się do praw człowieka w szkołach ponadgimnazjalnych	94
Razem:	430

Tabela 3. Populacja nauczycieli wychowawców objęta badaniem ankietowym

Nauczyciele wychowawcy w l. bezwzględnych	
Wychowawcy w szkole podstawowej	356
Wychowawcy w gimnazjum	206
Wychowawcy w szkole ponadgimnazjalnej	150
Razem:	712

2. Zestawienie ilościowe – część II badania

2.1. Liczba szkół/placówek objętych badaniem przez wizytatorów:

Liczba szkół i placówek objętych badaniem	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoly ponadgimnazjalne				Przedszkole	RAZEM
			LO	LP	T	ZSZ		
Zrealizowane	88	74	59				55	276
18% szkół w stosunku do liczby szkół zaplanowanych do badania								

3. Cele badania

1. Analiza i ocena stopnia realizacji podstaw programowych w zakresie zagadnień dotyczących praw człowieka.
2. Rozpoznanie poziomu wiedzy uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych na terenie województwa mazowieckiego w zakresie praw człowieka.
3. Ocena organizacji pracy szkoły w zakresie realizacji podstawy programowej wiedzy o społeczeństwie/ścieżki edukacyjnej wychowanie do życia w społeczeństwie w kontekście praw człowieka.
4. Ocena stanu realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego w zakresie zagadnień dotyczących praw człowieka.

4. Metody badawcze (narzędzia zastosowane w badaniu)

- Ankieta dla uczniów szkoły podstawowej, gimnazjum i ponadgimnazjalnej
- Ankieta dla nauczyciela realizującego ścieżkę edukacyjną wychowanie do życia w społeczeństwie w szkole podstawowej
- Ankieta dla nauczyciela realizującego podstawę programową wiedzy o społeczeństwie w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych
- Ankieta dla wychowawcy klasy w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych
- Kwestionariusz wywiadu z dyrektorem szkoły i kwestionariusz wywiadu z dyrektorem przedszkola
- Analiza dokumentacji i ogląd pomieszczeń szkolnych/przedszkolnych pod kątem analizowanych zagadnień.

5. Termin badania

Badanie przeprowadzono w terminie od 23.02.2009 r. do 23.03.2009 r.

6. Uogólnione wnioski wynikające z badania:

- W szkołach podstawowych województwa mazowieckiego są realizowane zagadnienia dotyczące praw człowieka zawarte w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Zdecydowana większość nauczycieli realizujących ścieżkę edukacyjną wychowanie do życia w społeczeństwie oraz zajęcia edukacyjne wiedza o społeczeństwie, deklaruje realizację treści dotyczących praw człowieka zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.
- Ponad 49% nauczycieli wychowawców w szkołach podstawowych mówiło o tym, że na godzinie do dyspozycji wychowawcy klasy realizuje treści dotyczące praw człowieka. 28,7% wychowawców gimnazjów mówiło o realizacji zagadnień dotyczących praw człowieka. W szkołach ponadgimnazjalnych odsetek nauczycieli realizujących zagadnienia dotyczące praw człowieka jest mniejszy. W liceach ogólnokształcących realizuje je 6,7% nauczycieli wychowawców, w technikach ponad 8%, w zasadniczych szkołach zawodowych 4,5%.
- Najczęściej nauczyciele w szkole podstawowej wykorzystują takie formy pracy jak: dyskusja, wykład, spotkania i wycieczki. Najczęściej stosowanymi środkami dydaktycznymi są: filmy, tablice graficzne i programy multimedialne. Do realizacji wskazanych zagadnień nauczyciele najczęściej wykorzystują w gimnazjach takie formy pracy jak: dramę, gry symulacyjne, filmy. W szkołach ponadgimnazjalnych dominującą formą pracy z uczniami są: dyskusja i wykład (w szczególności w liceach ogólnokształcących). Najczęściej stosowanymi przez nauczycieli środkami dydaktycznymi przy realizowaniu zagadnień podstawy programowej w kontekście praw człowieka w gimnazjach były: filmy, tablice graficzne, programy multimedialne, a więc środki o większym poziomie zaawansowania technicznego, niż jest to w przypadku szkół ponadgimnazjalnych. Koresponduje to z oceną bazy technodydaktycznej niezbędnej do realizacji zagadnień związanych z realizacją praw człowieka.
- Ocena bazy technodydaktycznej przez nauczycieli na wyższych etapach edukacyjnych jest zdecydowanie gorsza niż w przypadku szkół podstawowych. 85% nauczycieli szkół podstawowych oceniała ją pozytywnie. Ze stwierdzeniem tym zgadzało się tylko 52% nauczycieli gimnazjów i 26% w liceach ogólnokształcących. Najslabiej pod tym względem szkołę oceniają nauczyciele liceów profilowanych i zasadniczych szkół zawodowych.

- W szkołach podstawowych województwa mazowieckiego w ponad połowie szkół organizowane są zajęcia lub inne formy działalności pozalekcyjnej, które służą poszerzaniu wiedzy uczniów na temat praw człowieka.
- W gimnazjach realizowanych jest najwięcej zajęć pozalekcyjnych, wspomagających realizację podstawy programowej w zakresie kształcenia ogólnego, w kontekście praw człowieka. Wśród szkół ponadgimnazjalnych, tylko w liceach ogólnokształcących uczniowie mogą uczestniczyć w zajęciach pozalekcyjnych rozwijających ich zainteresowania w badanym zakresie. W pozostałych typach szkół ponadgimnazjalnych tego typu działania są realizowane w bardzo małym zakresie.
- W szkołach podstawowych 15% nauczycieli mówiło o realizowaniu innowacji pedagogicznych w szkole w tym zakresie. W gimnazjach aż 71% nauczycieli mówiło o realizowaniu przez szkołę innowacji pedagogicznych zgodnie z rozumieniem *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 kwietnia 2002r. w sprawie prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki (Dz. U nr 56/02 poz. 506)*. Jest to charakterystyczne dla tego etapu edukacyjnego, gdyż w szkołach ponadgimnazjalnych wskaźniki realizowania tego typu innowacji są już zdecydowanie mniejsze. W liceach ogólnokształcących realizuje się je w ponad 13% szkół i w około 8% techników i zasadniczych szkół zawodowych. W liceach profilowanych nie prowadzi się w opinii nauczycieli tego typu działań w kontekście praw człowieka.
- Zajęciami edukacyjnymi, na których realizowane są najczęściej zagadnienia dotyczące praw człowieka jest również język polski; matematyka, historia, nauczanie zintegrowane, informatyka.
- Znajomością praw człowieka wykazała się zdecydowana większość uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, gdyż wszyscy pytani uczniowie wymieniali znane im prawa człowieka. Znajomość tych praw jest jednak w przypadku uczniów szkół podstawowych bardziej natury potocznej, niż poparta wiedzą z zakresu różnych generacji praw człowieka. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych, jako uczniowie o wyrobionym światopoglądzie, operowali pojęciami generacji praw człowieka.
- Posiadanie wiedzy na temat praw przysługujących w szkole przez uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych dodatnio korelowało z zapoznaniem przez nauczycieli w szkole w tym zakresie. Ponad 90% uczniów, którzy zostali zapoznani z prawami człowieka w szkole mówiło o tym, że ma wiedzę na temat tychże praw.
- Zdecydowana większość uczniów wszystkich etapów edukacyjnych objętych badaniem deklarowało przestrzeganie swoich praw w szkole.

- Uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych pozytywnie oceniali szkoły w zakresie dostępności do informacji z różnych obszarów życia szkoły w tym praw ucznia/człowieka.
- 54% uczniów ze szkół podstawowych twierdziło, że nie spotkało się w szkole w ogóle z sytuacją, kiedy została naruszona ich godność osobista poprzez używanie wobec nich obraźliwych słów i gestów. Niepokojący jest jednak fakt, że aż 39% uczniów deklaroowało to, że w szkole spotkało się z tego typu sytuacjami. Niestety agresja słowna, a także przemoc fizyczna są zjawiskiem częstym w polskiej szkole, w szczególności jeżeli chodzi o relacje między grupami rówieśniczymi.
- Analiza pogłębiona przeprowadzona przez wizytatorów wykazuje, że społeczność uczniowska traktowana jest przez nauczycieli podmiotowo zgodnie z deklaracją praw człowieka, z zachowaniem poczucia godności osobistej oraz autonomii i prywatności. Nie zostały stwierdzone nieprawidłowości, jeżeli chodzi o kwalifikacje nauczycieli w szkołach jak i przedszkolach. Sprawowany nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły/przedszkola funkcjonuje bez większych zarzutów. Wizytatorzy wydają na bieżąco zalecenia doraźne, które są realizowane w pracy szkoły/placówki przez dyrektorów.
- Pogłębiona diagnoza przeprowadzona z dyrektorami przedszkoli pokazała, że sposoby i formy realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego w kontekście praw dziecka uwzględniają potrzeby i możliwości rozwojowe wychowanków przedszkola.

Badanie 2. Powszechność i dostępność wychowania przedszkolnego z uwzględnieniem powoływania i funkcjonowania innych (publicznych i niepublicznych) form wychowania przedszkolnego

Badanie składało się z trzech etapów:

I etap badania : analiza danych zastanych z Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego i Systemu Informacji Oświatowej na temat liczby dzieci ogółem w poszczególnych rocznikach w województwie mazowieckim i liczby dzieci w przedszkolach oraz oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz danych dotyczących liczby nauczycieli;

II etap badania: analiza danych pozyskanych od jednostek samorządu terytorialnego na temat przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz na temat innych publicznych i niepublicznych form wychowania przedszkolnego;

III etap badania: analiza informacji pozyskanych z kwestionariusza wywiadu bezpośredniego przeprowadzonego przez wizytatorów Kuratorium Oświaty w Warszawie z dyrektorami placówek realizujących inne formy wychowania przedszkolnego.

1. Zestawienie ilościowe – część III

1.1. Liczba placówek realizujących inne formy wychowania przedszkolnego objęte badaniem - plan i realizacja ogółem

Liczba placówek realizujących inne formy wychowania przedszkolnego	Placówki realizujące inne formy wychowania przedszkolnego
Zaplanowane	100%
Zrealizowane	88%

2. Cele badania

1. Analiza i ocena powszechności wychowania przedszkolnego dla dzieci od 3 do 6 roku życia.
2. Analiza i ocena dostępności wychowania przedszkolnego dla dzieci od 3 do 6 roku życia.
3. Diagnoza sytuacji na terenie województwa mazowieckiego w zakresie zapewnienia dzieciom 5-letnim możliwości realizacji prawa do wychowania przedszkolnego.
4. Rozpoznanie możliwości zapewnienia opieki dzieciom w nowo utworzonych placówkach realizujących inne formy wychowania przedszkolnego.

3. Metody badawcze (narzędzia zastosowane w badaniu)

I etap badania

- Analiza danych zastanych z Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego i Systemu Informacji Oświatowej na temat liczby dzieci ogółem w poszczególnych rocznikach w województwie mazowieckim i liczby dzieci w przedszkolach oraz oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Analiza danych dotyczących liczby nauczycieli i ich kwalifikacji.

II etap badania

- Analiza danych pozyskanych od jednostek samorządu terytorialnego na temat przedszkoli i oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych oraz na temat innych publicznych i niepublicznych form wychowania przedszkolnego.

III etap badania

- Kwestionariusz wywiadu z dyrektorami placówek realizujących inne formy wychowania przedszkolnego. Wywiady zostały przeprowadzone w placówkach przez wizytatorów i pozwoliły na ocenę jakościową.

4. Termin badania

Badanie zostało przeprowadzone w terminie od września 2008 do maja 2009 r.

5. Uogólnione wnioski wynikające z badania

- Na terenie województwa mazowieckiego z wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2008/2009 korzystało:
  - w przedszkolach:
    - dzieci w wieku 3-6 lat: 53%
    - dzieci w wieku 6 lat: 46%
    - dzieci w wieku 3-5 lat: 56%
    - dzieci w wieku 5 lat: 62%;
  - w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych łącznie:
    - dzieci w wieku 3-6 lat: 68%
    - dzieci w wieku 6 lat: 98%
    - dzieci w wieku 3-5 lat: 58%
    - dzieci w wieku 5 lat: 67%.
- Powszechność wychowania przedszkolnego w województwie mazowieckim jest zróżnicowana w poszczególnych rodzajach gmin; wychowaniem przedszkolnym objętych jest więcej dzieci w gminach miejskich niż w gminach wiejskich. I tak dla porównania w roku szkolnym 2008/2009 w gminach miejskich do przedszkoli uczęszczało ponad 72% dzieci w grupie 3-6-latków, a w gminach wiejskich 24%. Do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych łącznie na terenach gmin miejskich chodziło prawie 83% 3-6-latków, a na terenach gmin wiejskich 44% dzieci w tym przedziale wiekowym.
- W samej Warszawie wychowaniem przedszkolnym w placówkach publicznych i niepublicznych objętych było ponad 99% 6-latków i prawie 92% 5-latków. W związku z prawem, a następnie obowiązkiem rocznego przygotowania przedszkolnego dla dzieci 5-letnich w stolicy planowane jest otwarcie 14 nowych oddziałów w przedszkolach i 196 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2009/2010.

- Najwięcej przedszkoli znajdowało się w gminach miejskich, szczególnie przedszkoli niepublicznych. W gminach wiejskich było 25% przedszkoli publicznych i 13% niepublicznych.
- Większość szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi znajdowało się w gminach wiejskich – było to prawie 60% szkół, w gminach miejskich było tych szkół 22%.
- Liczba dzieci 5-letnich w województwie mazowieckim będzie systematycznie wzrastać. Ma to istotne znaczenie dla projektowania i wprowadzania zmian w sieci przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego.
- Na terenach gmin wiejskich liczba dzieci 5-letnich przekraczała liczbę dostępnych miejsc w przedszkolach publicznych. Miejsca dla tych dzieci zapewniały natomiast przedszkola niepubliczne lub oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, zwłaszcza publicznych.
- Spośród badanych 131 gmin wiejskich, 19 planuje otwarcie nowych oddziałów w przedszkolach w roku szkolnym 2009/2010, a 26 gmin wiejskich planuje otwarcie nowych oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych.
- Inne formy wychowania przedszkolnego powstały w 2008 i 2009 r. głównie w rejonie warszawskim. W większości były to niepubliczne punkty przedszkolne, w których zajęcia prowadzone były przez cały rok szkolny.
- Prawie wszystkie zespoły i punkty przedszkolne posiadały pozytywną opinię Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego o zapewnieniu higienicznych warunków pobytu dzieci oraz pozytywną opinię komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej o zapewnieniu bezpiecznych warunków pobytu dzieci, a także dysponowały dobrze wyposażoną bazą dydaktyczną. Niektóre placówki wymagały uzupełnienia pomocy dydaktycznych oraz doposażenia w sprzęt meblowy. Ogrody szkolne niedostatecznie wyposażone były w sprzęt do zajęć ruchowych i rekreacyjnych.
- Nie wszyscy nauczyciele zatrudnieni w punktach przedszkolnych posiadali wymagane kwalifikacje.
- W przeważającej mierze gminy oceniają swoje przygotowanie w związku z projektowanym prawem dziecka 5-letniego do korzystania z wychowania przedszkolnego jako dobre – ponad 42% (77) gmin, a czasem jako bardzo dobre – 8% (15). Prawie 42% (76) stwierdza, że nie jest ono ani dobre, ani złe. Natomiast 7% (12) gmin ocenia swoje przygotowanie jako złe i 1% (2) jako bardzo złe. I w tych właśnie

ostatnich gminach należałoby jak najszybciej podjąć niezbędne działania mające na celu zagwarantowanie dzieciom 5-letniem możliwości korzystania z wychowania przedszkolnego.

- Dla celów badania dokonano analizy funkcjonowania innych form wychowania przedszkolnego. W najbliższym czasie słusznym wydaje się być przeprowadzenie podobnych wywiadów bezpośrednich z dyrektorami publicznych i niepublicznych przedszkoli w województwie mazowieckim.

Badanie 3. Stan opieki świetlicowej w szkołach w kontekście obniżenia wieku obowiązku szkolnego

Badanie realizowane było w dwóch etapach, z których pierwszy to badanie ankietowe dyrektorów szkół podstawowych, przeprowadzone z wykorzystaniem sieci ekstrasnet Kuratorium Oświaty w Warszawie.

Drugi etap stanowiła przeprowadzona przez wizytatorów diagnoza pogłębiona, obejmująca wywiad bezpośredni z dyrektorem szkoły podstawowej, do którego wykorzystano „Kwestionariusz wywiadu z dyrektorem szkoły”.

1. Zestawienie ilościowe

1.1. Liczba szkół objętych badaniem - plan i realizacja ogółem

Liczba szkół objętych badaniem	Szkoła podstawowa
Zaplanowane	100% szkół podstawowych województwa mazowieckiego
Zrealizowane	1121 (63%)

2. Zestawienie ilościowe – część II badania

2.1. Liczba szkół/placówek objętych badaniem

Liczba szkół objętych badaniem	Szkoła podstawowa
Zaplanowane	6,6% szkół podstawowych
Zrealizowane	121 tj. 103% szkół w stosunku do liczby szkół zaplanowanych do badania

3. Cel badania

Diagnoza stanu opieki świetlicowej w szkołach podstawowych oraz ich przygotowanie do planowanego obniżenia wieku obowiązku szkolnego.

4. Metody badawcze (narzędzia zastosowane w badaniu)

- Ankiety dla dyrektorów szkół podstawowych.
- Kwestionariusz wywiadu z dyrektorem szkoły.
- Analiza dokumentacji i ogląd pomieszczeń szkolnych pod kątem analizowanych zagadnień.

5. Termin badania

Badanie przeprowadzone zostało w terminie od 5.01.2009 r do 19.01.2009 r.

6. Uogólnione wnioski wynikające z badania

- ✓ Zajęcia świetlicowe organizowane są w zdecydowanej większości szkół 73%, w rejonie nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty.
- ✓ Nauczyciele świetlicy szkolnej zatrudniani są zgodnie z kwalifikacjami najczęściej w pełnym wymiarze godzin. Duże potrzeby w zakresie objęcia opieką coraz większej liczby uczniów uwidacznia potrzebę zwiększania liczby etatów nauczycieli świetlic.
- ✓ W 92% diagnozowanych szkół ich dyrektorzy wychodzą naprzeciw oczekiwaniom rodziców i zapewniają opiekę świetlicową uczniom, których rodzice zgłosili taką potrzebę.
- ✓ Uzyskane wyniki wskazują, że świetlica szkolna jest miejscem głównie oczekiwania na środek lokomocji i opieki nad uczniami, którym pracujący rodzice nie mogą zapewnić opieki po zajęciach edukacyjnych. Niewielu dyrektorów wskazało w swoich odpowiedziach na takie funkcje świetlicy jak: kształtowanie zainteresowań uczniów, udzielanie pomocy w nauce, odrabianiu lekcji czy pokonywaniu trudności szkolnych.
- ✓ Świetlice szkolne oferują uczniom szeroką gamę zajęć, tj. zajęcia muzyczne, ruchowe, teatralne, literackie, taneczne oraz komputerowe.
- ✓ Warunki, którymi dysponują świetlice szkolne do sprawowania opieki świetlicowej nad dziećmi sześciolletnimi w opiniach większości dyrektorów szkół podstawowych są wystarczające, ale ponad 45% dyrektorów widzi potrzebę poprawy bazy lokalowej.
- ✓ W większości szkół sale do zajęć świetlicowych dostosowane są do potrzeb dzieci najmłodszych (np. stoliki i tablice).
- ✓ Świetlice są także dobrze wyposażone w pomoce dydaktyczne.

- ✓ W związku z planowanym przyjęciem sześciolatków, największą trudnością dla dyrektorów szkół podstawowych byłoby wyodrębnienie sal dla dzieci najmłodszych tak, aby nie pojawiały się w szkołach problemy wychowawcze w kontaktach z uczniami starszymi.
- ✓ 65% diagnozowanych dyrektorów wskazywała na brak odpowiedniej bazy sportowej w szkołach, przystosowanej do zajęć ruchowych z dziećmi sześciolatkami, które miałyby zostać przyjęte do oddziałów klas pierwszych. Biorąc pod uwagę miejsce funkcjonowania szkoły podstawowej zdaniem dyrektorów, najlepsze warunki, którymi dysponuje świetlica szkolna do sprawowania opieki świetlicowej nad dziećmi sześciolatkami, występują w Warszawie oraz miejscowościach większych, najslabiej oceniane jest to przez dyrektorów szkół wiejskich.
- ✓ Dyrektorzy szkół w większości mieli problem z jednoznaczną oceną przygotowania swojej szkoły na przyjęcie do oddziałów klas pierwszych dzieci sześciolatkami, w związku z obniżeniem wieku obowiązku szkolnego. Aż 44,5% dyrektorów miało ambiwalentny stosunek do tegoż zagadnienia (nie oceniało go ani dobrze ani źle). Jedna trzecia z ankietowanych dyrektorów oceniała przygotowanie swojej szkoły ww. zakresie jako dobre, ponad 20% dyrektorów twierdziło jednak, że szkoła jest słabo przygotowana na przyjęcie do oddziałów klas pierwszych dzieci sześciolatkami.

II. B. Badania ustalone przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty

Badanie 1. Realizacja podstawy programowej kształcenia ogólnego

W „Planie nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2008/2009” ustalone zostało badanie: „Realizacja podstawy programowej kształcenia ogólnego”. Ma ono charakter cykliczny. W bieżącym roku szkolnym dotyczyło realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego z języków obcych. Badanie składało się z dwóch części. W pierwszej części skierowano ankietę do uczniów II klas gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych oraz do nauczycieli szkół podstawowych, gimnazjum oraz szkół ponadgimnazjalnych realizujących zajęcia edukacyjne: język obcy. Ankiety były wypełniane w wersji elektronicznej i przesyłane do Kuratorium Oświaty w Warszawie przy wykorzystaniu sieci Ekstranet.

Druga część badania realizowana była przez wizytatorów Kuratorium Oświaty w Warszawie, którzy podjęli czynności kontrolno-diagnostyczne w wybranych szkołach posługując się „Kwestionariuszem wywiadu z dyrektorem szkoły”.

1. Zestawienie ilościowe – część I badania

1.1. Liczba nauczycieli i uczniów objętych badaniem

Liczba respondentów objętych badaniem	Szkołą podstawowa	Gimnazjum	Szkoły ponadgimnazjalne			
			Liceum ogólnokształcące	Liceum profilowane	Technikum	Zasadnicza szkołą zawodowa
uczniów	8541					
nauczycieli	1171					

2. Zestawienie ilościowe – część II badania

2.1. Liczba szkół objętych badaniem - plan i realizacja ogółem

Liczba szkół objętych badaniem	Szkołą podstawową	Gimnazjum	Liceum ogólnokształcące	Liceum profilowane	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa	RAZEM
Zaplanowane	5% szkół województwa mazowieckiego (193)						
Zrealizowane	109	69	42	11	18	13	262
135% szkół, w stosunku do liczby szkół zaplanowanych do badania 7% szkół województwa mazowieckiego							

3.Cele badania

1. Uzyskanie wiedzy o stopniu realizacji przez szkoły podstawy programowej z języka obcego,
2. Ocena skuteczności działań podejmowanych przez dyrektora w zakresie nadzoru nad realizacją podstawy programowej z języka obcego przez nauczycieli.

4. Metody badawcze (narzędzia zastosowane w badaniu)

- Ankieta dla uczniów szkół (gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne),
- Ankieta dla nauczycieli realizujących zajęcia z języków obcych - nauczyciele szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych,
- Kwestionariusz rozmowy z dyrektorem szkoły - dyrektorzy szkół, według wykazu stanowiącego załącznik do Planu Nadzoru Pedagogicznego MKO na rok szkolny 2008/2009.

5.Termin badania

Część pierwsza badania przeprowadzona została w terminie 11.05.- 22.05.2009r., a część druga badania realizowana była od 11.05 do 29.05 2009 roku.

6.Uogólnione wnioski wynikające z badania

- We wszystkich badanych szkołach województwa mazowieckiego szkolne plany nauczania w odniesieniu do języków obcych realizowane są zgodnie z ramowymi planami nauczania.
- W większości badanych szkół województwa mazowieckiego (82% szkół), dokonano obowiązkowego podziału na grupy na zajęciach z języka obcego zgodnie z przepisami prawa oświatowego. W 1% szkół, tj. w 2 szkołach zawodowych i 1 szkole podstawowej nie dokonano podziału na grupy. W szkołach zawodowych organ sprawujący nadzór pedagogiczny negatywnie zaopiniował arkusze organizacji szkół w tym zakresie. Zostały one jednak zatwierdzone przez organ prowadzący.
- Najczęściej w badanych szkołach uczniowie obowiązkowo uczą się języka angielskiego, języka niemieckiego, języka rosyjskiego, języka francuskiego, języka hiszpańskiego.
- W ponad połowie badanych szkół podstawowych i $\frac{3}{4}$ badanych gimnazjów realizowane są zajęcia edukacyjne z drugiego języka obcego. Najczęściej nauczany językami obcymi w tych szkołach są: język angielski, język niemiecki i język rosyjski.

- Szkoły stwarzają możliwości rozwijania zainteresowań językowych oraz udzielają pomocy uczniom mającym trudności z nauką języków obcych.
- Realizacja podstawy programowej języka obcego w zdecydowanej większości badanych szkół (90% badanych szkół) wspierana jest innymi formami pracy z uczniem. Najczęściej nauczyciele wspierają ucznia wykazującego zdolności językowe takim formami, jak: konsultacje, koła zainteresowań, indywidualizacja pracy z uczniem podczas zajęć, dodatkowe prace domowe, zadania, ćwiczenia o podwyższonym stopniu trudności, przygotowywanie i udział w projektach, konkursach. Najczęściej wykorzystywanymi przez nauczycieli formami pracy z uczniem mającym trudności w nauce są: zajęcia wyrównawcze, indywidualizacja pracy, konsultacje, różnicowanie zadań, prac domowych, dostosowanie wymagań do potrzeb i możliwości uczniów.
- W zdecydowanej większości szkół (95%) nauczyciele są zatrudnieni zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami. W pozostałych szkołach (17%) nie wszyscy nauczyciele posiadają wymagane przepisami prawa kwalifikacje (5% nauczycieli). Jednak dyrektorzy z 11% szkół większość nauczycieli (3%) bez kwalifikacji zatrudnili za zgodą Mazowieckiego Kuratora Oświaty. Zatem 2% nauczycieli prowadzi zajęcia bez wymaganych kwalifikacji.
- Dyrektorzy zdecydowanej większości szkół organizują zastępstwa za nieobecnych nauczycieli języków obcych. W przypadku nieobecności trwającej do dwóch tygodni - zajęcia realizują najczęściej nauczyciele danego języka obcego lub nauczyciele innego przedmiotu. Dyrektorzy organizują także zastępstwa w inny sposób, najczęściej są to zajęcia w świetlicy szkolnej, bibliotece, łączą grupy językowe lub zwalniają uczniów, jeżeli zajęcia języka obcego odbywają się na pierwszej lub ostatniej lekcji.
- W przypadku dłuższych nieobecności nauczycieli – dyrektorzy zdecydowanej większości szkół kierują na zastępstwa nauczycieli danego języka obcego, a w przypadku braku takiej możliwości zatrudniają w zastępstwie innych nauczycieli języków obcych, posiadających odpowiednie kwalifikacje. Nieobecności nauczycieli języków obcych spowodowane są najczęściej zwolnieniami lekarskimi, w drugiej kolejności organizowanymi w szkole wycieczkami, apelami, spektaklami, wyjściami do kina, następnie dniami wolnymi z tytułu opieki nauczyciela nad dzieckiem, przeprowadzanymi konkursami, a także urlopami szkoleniowymi i okolicznościowymi.
- Do końca kwietnia obecnego roku szkolnego w większości klas piątych badanych szkół podstawowych, klas drugich badanych gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych procent zrealizowanych obowiązkowych zajęć edukacyjnych z języków obcych przekroczył 90

(nie odbyło się ok. 10 % zajęć obowiązkowych). W 9% klas piątych szkół podstawowych i w 20 % klas drugich gimnazjów i w 13% szkół ponadgimnazjalnych procent zrealizowanych zajęć mieści się w przedziale od 80 do 89 %. (nie odbyło się od 11-20% zajęć). W sporadycznych przypadkach, tj. w 1% badanych gimnazjów i 4% szkół ponadgimnazjalnych procent ten mieści się w granicach od 60 do 79 (nie odbyło się od 21 do 40 % zajęć obowiązkowych).

- We wszystkich badanych szkołach (100%) nauczyciele realizują programy nauczania dopuszczone do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Tylko nieliczni nauczyciele realizują programy własne.
- Najczęściej stosowanymi przez nauczycieli pomocami dydaktycznymi do nauki języków obcych umożliwiającymi realizację podstawy programowej są: podręczniki, słowniki, plansze dydaktyczne, tematyczne, magnetofony, płyty, kasety z nagraniami, filmy oraz inne materiały o życiu codziennym i zwyczajach w krajach języka docelowego. Ilość sprzętu i pomocy dydaktycznych do nauki języków obcych w większości szkół (98%) umożliwia realizację podstawy programowej. Jednak wskazane jest uzupełnienie pomocy dydaktycznych o programy multimedialne i czasopisma w języku obcym.
- W 95% badanych szkół najczęściej nauka języków obcych odbywa się w salach lekcyjnych, a tylko w 21% szkół w multimedialnych pracowniach językowych. Szkoły organizują również zajęcia w innych miejscach, najczęściej w pracowniach komputerowych oraz multimedialnych centrach informacji znajdujących się w bibliotekach szkolnych.
- Prawie wszyscy dyrektorzy badanych szkół (94% respondentów) w planie nadzoru pedagogicznego uwzględniają kontrolę realizacji podstawy programowej oraz pozyskują (99,6 % respondentów) informacje od nauczycieli dotyczące sposobów realizacji podstawy programowej z języków obcych, najczęściej poprzez: analizę planów pracy dydaktycznej nauczycieli uczących w danym oddziale, informacje uzyskane od nauczycieli na posiedzeniach rady pedagogicznej podsumowujących pracę w danym roku szkolnym, analizę dokumentacji szkoły, hospitacje lekcji, w tym diagnozujące, ukierunkowane na obserwację umiejętności oraz stosowanych metod nauczania/uczenia się, prowadzenie indywidualnych rozmów z nauczycielami, badań ankietowych wśród nauczycieli.
- W zdecydowanej większości szkół dyrektorzy dokonują analizy indywidualizowania procesu edukacyjnego przez nauczycieli języków obcych. Zasada indywidualizowania procesu dydaktycznego najczęściej realizowana jest w pracy z uczniami posiadającymi

opinie lub orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej, z uczniami uzdolnionymi językowo oraz mającym trudności w nauce języków obcych.

- Prowadzona przez dyrektorów w ramach nadzoru pedagogicznego diagnoza potwierdza, że w zdecydowanej większości szkół nauczyciele zapewnili uczniom rytmiczność realizacji treści programowych oraz przestrzeganie zasad oceniania
- W nielicznych przypadkach (5% badanych szkół) nauczyciele języków obcych zgłaszali zagrożenia niezrealizowania podstawy programowej, najczęściej z powodu dłuższej nieobecności nauczycieli i braku możliwości organizacji zastępstw za nieobecnych nauczycieli.
- Zdecydowana większość nauczycieli dokonuje diagnozy wiedzy i umiejętności uczniów na początku, w trakcie i na zakończenie cyklu kształcenia.
- Większość dyrektorów, w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego, dokonuje różnymi sposobami analizy wyników i efektów kształcenia w zakresie języków obcych, wdraża w szkołach wnioski z tych analiz i wykorzystuje je do dalszej pracy oraz ponad 83 % dyrektorów uwzględnia we wnioskach z nadzoru pedagogicznego wyniki monitorowania stopnia realizacji podstawy programowej z języka obcego.
- Nadzór pedagogiczny dyrektorów szkół nad realizacją podstawy programowej z języka obcego ma charakter planowy. 83% nauczycieli nie widzi potrzeby uzyskania wsparcia w zakresie realizacji podstawy programowej z języka obcego, jednak w nielicznych szkołach (12% badanych szkół) sygnalizowano trudności ww. zakresie. Najczęściej wymienianymi przez dyrektorów trudnościami związanymi z realizacją podstawy programowej języków obcych były: długotrwałe zwolnienia nauczycieli, trudności kadrowe związane z brakiem nauczycieli języków obcych z wymaganymi kwalifikacjami, częste zmiany nauczycieli, brak możliwości organizacji zastępstw.
- Zdecydowana większość nauczycieli planuje proces dydaktyczny oraz dokonuje analizy realizacji podstawy programowej. Najczęściej nauczyciele analizują realizację podstawy programowej na bieżąco (44,5% wskazań), raz w miesiącu (14,1% wskazań), dwa razy w roku (12,9% wskazań), raz na kwartał (10,7 % wskazań).
- Najczęściej stosowanymi przez nauczycieli formami sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów są: sprawdziany gramatyczne, testy, dyktanda, prace domowe, odpowiedzi ustne, próbne testy egzaminacyjne.
- 93% nauczycieli uważa, że zakres treści podstawy programowej z języka obcego nie wymaga modyfikacji.

- Większość ankietowanych uczniów twierdzi, że zajęcia z języka obcego nie odbywają się w szkołach regularnie i nie są ciekawe.
- Większość ankietowanych uczniów nie zna zasad oceniania obowiązujących podczas zajęć języka obcego i stawianych przez nauczycieli wymagań na poszczególne oceny oraz uważa, że jest oceniana niezgodnie z podanymi przez nauczycieli zasadami i wymaganiami.
- Większość uczniów ocenia swoje możliwości językowe jako dobre oraz potrafi wykorzystać zdobytą w szkole wiedzę i umiejętności językowe w życiu.

Badanie 2. Młodzież, muzyka, tożsamość. Kształtowanie się tożsamości muzycznej młodzieży w świecie kultury zdominowanej przez media

Badanie przeprowadzane jest we współpracy z Uniwersytetem im. M. Curie – Skłodowskiej w Lublinie i jest kontynuacją badania pt. „*Wartości, zainteresowania i kompetencje muzyczne uczniów w woj. mazowieckim*”, które przeprowadzane było w roku szkolnym 2007/2008. Tegorocznym badaniem ankietowym objęci są uczniowie klas I i II liceów ogólnokształcących uwzględnionych w wykazie do „*Planu nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2008/2009*”.

1. Zestawienie ilościowe

1.1. Liczba szkół objętych badaniem

Liczba szkół objętych badaniem	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	8	4	5	11	13	2	0	12	55

1.2. Liczba respondentów ze szkół wytypowanych do badania

Liczba respondentów objętych badaniem	Liczba uczniów liceów ogólnokształcących
Zrealizowane	1121

2. Cele badania

1. Diagnoza i analiza przemian świadomości i tożsamości muzycznej młodzieży licealnej w świecie zdominowanym przez media i eksponowaną w nich kulturę masową.
2. Dokonanie pogłębionej charakterystyki postaw i zachowań muzycznych młodzieży.

3. Wykorzystanie uzyskanych wyników badań do realizacji przedmiotu wiedza o kulturze oraz edukacji medialnej.

3. Metody badawcze (narzędzia zastosowane w badaniu)

Ankieta skierowana Ekstranetem do uczniów klas I i II liceów ogólnokształcących uwzględnionych w wykazie do „Planu nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2008/2009”.

4. Termin badania

Badanie zostało przeprowadzone w terminie od 25.05. do 05.06.2009 r.

Do szkół, które nie wzięły udziału w badaniu w wyznaczonym terminie wysłano ponownie kwestionariusze ankiety do wypełnienia przez uczniów w dniach 16 - 18.06. 2009 r.

5. Uogólnione wnioski wynikające z badania

Wyniki badania są w trakcie opracowania.

Badanie 3. Skuteczność realizacji podstawy programowej kształcenia zawodowego na podstawie oceny procesu kształcenia i efektów edukacyjnych w wybranych zawodach

1. Zestawienie ilościowe

1.1. Liczba respondentów objętych badaniem

Liczba respondentów objętych badaniem	Zasadnicza Szkoła Zawodowa		Technikum			Inny zawód	RAZEM
	Mechanik monter maszyn i urządzeń	Mechanik pojazdów samochodowych	Technik ekonomista	Technik elektryk	Technik mechanik		
uczniowie	55	227	506	61	432	90	1371
nauczyciele	5	42	92	16	71	0	226

2. Cele badania

1. Uzyskanie wiedzy o stopniu realizacji przez szkoły zawodowe podstaw programowych kształcenia zawodowego we wskazanych zawodach.
2. Efekty kształcenia w zawodach na podstawie analizy wyników egzaminów zawodowych we wskazanych zawodach.

3. Ocena organizacji procesu kształcenia w zawodach.
4. Zidentyfikowanie problemów występujących w kształceniu zawodowym mających wpływ na efekty kształcenia w zawodach.

3. Metody badawcze (narzędzia zastosowane w badaniu):

Ankieta dla uczniów szkół zawodowych (przeprowadzana ekstranetowo):

- uczniowie III klas techników kształcących w zawodach: *technik mechanik, technik elektryk i technik ekonomista* (jeden oddział),
- uczniowie II klas techników uzupełniających kształcących w zawodach j.w. (jeden oddział),
- uczniowie II klas szkół policealnych kształcących w zawodach j.w. (jeden oddział),
- uczniowie klas II zasadniczych szkół zawodowych kształcących w zawodach: *mechanik pojazdów samochodowych i mechanik monter maszyn i urządzeń* (jeden oddział).

Ankieta dla nauczycieli (przeprowadzana ekstranetowo): nauczyciele szkół zawodowych (techników, techników uzupełniających, szkół policealnych i zasadniczych szkół zawodowych) kształcących w zawodach: *technik mechanik, technik elektryk, technik ekonomista, mechanik pojazdów samochodowych i mechanik monter maszyn i urządzeń*.

Kwestionariusz wywiadu dla dyrektora szkoły: dyrektorzy szkół, które kształcą w zawodach: *technik mechanik, technik elektryk, technik ekonomista, mechanik pojazdów samochodowych i mechanik monter maszyn i urządzeń*.

Kwestionariusz wywiadu dla dyrektora przedszkola

4. Termin badania:

Badanie zostało przeprowadzone w terminie od 8.06. do 19.06.2009 r.

5. Uogólnione wnioski wynikające z badania

Wyniki badania są w trakcie opracowania.

Badanie 4. Nauczyciel praktycznej i teoretycznej nauki zawodu: uwarunkowania, zagrożenia i potrzeby wspomagania

W związku z art. 31 ust.1 pkt 9 ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty, kurator oświaty rokrocznie bada potrzeby nauczycieli w zakresie doskonalenia. Na rok szkolny 2008/2009 Mazowiecki Kurator Oświaty ustalił badanie: „*Nauczyciel praktycznej i teoretycznej nauki zawodu: uwarunkowania, zagrożenia i potrzeby wspomagania*”.

Zarządzeniem nr 2 z dnia 19 stycznia 2006 roku Mazowieckiego Kuratora Oświaty został powołany Zespół ds. Systemowego Badania Potrzeb Doskonalenia Nauczycieli, który we współpracy z Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli zrealizował ww. badanie.

1. Zestawienie ilościowe

1.1. Liczba respondentów ze szkół wytypowanych do badania

Liczba respondentów objętych badaniem	Dyrektorzy szkół zawodowych (zasadnicze szkoły zawodowe, technika szkoły policealne)	Nauczyciele szkolnictwa zawodowego	Pracodawcy	Organy samorządu terytorialnego	Razem
Zrealizowane	150	30	7	15	202

2. Cele badania

- Identyfikacja potrzeb w zakresie rozwoju zawodowego nauczycieli przedmiotów zawodowych.
- Opracowanie propozycji priorytetów rozwoju zawodowego.
- Opracowanie oferty wsparcia nauczycieli zawodu.

3. Obszary badania

- Rozwój zawodowy nauczycieli kształcenia zawodowego.
- Jakość kształcenia w zawodzie.
- Egzaminy potwierdzające kwalifikacje zawodowe.

4. Metody badawcze (narzędzia zastosowane w badaniu)

- Kwestionariusz ankiety skierowany do nauczycieli przedmiotów zawodowych teoretycznych i praktycznych,
- Kwestionariusz ankiety skierowany do pracowników jednostek samorządu terytorialnego,
- Arkusz wywiadu grupowego dla przedstawicieli rady pedagogicznej,
- Wywiad indywidualny z pracodawcami.

5. Termin badania

Badanie przeprowadzono od lutego 2008 do lutego 2009.

6. Uogólnione wnioski wynikające z badania

Wnioski z badania zostały uporządkowane według grup potrzeb wspomagania:

A.Potrzeby wspomagania podwyższenia kwalifikacji i kompetencji:

- Różnicować ofertę doskonalenia dla nauczycieli kształcenia zawodowego biorąc pod uwagę ich staż pracy.
- Oferta dla młodych nauczycieli powinna zawierać przede wszystkim treści związane z kompetencjami komunikacyjnymi, dydaktycznymi, wychowawczymi i społecznymi.
- Oferta dla nauczycieli z dużym doświadczeniem zawodowym powinna zawierać treści związane z kompetencjami informatycznymi.
- Oferta dla obu grup nauczycieli powinna uwzględniać kształtowanie umiejętności prakseologicznych i językowych (w zakresie znajomości języka obcego).
- Stworzyć możliwości i optymalne warunki do dzielenia się doświadczeniem przez nauczycieli z długim stażem zawodowym (na przykład można włączać ich w realizację doskonalenia młodych nauczycieli).
- Organizować kursy dające uprawnienia egzaminatora.
- Zaktywizować nauczycieli praktycznej nauki zawodu, którzy rzadziej korzystają z oferty doskonalenia oraz nauczycieli o najdłuższym stażu zawodowym.
- Organizować atrakcyjne formy wsparcia.

B.Potrzeby wspomagania doskonalenia zawodowego nauczycieli uwzględniające ich fazy rozwoju

- Zapewnić nauczycielom znajdującym się w stadium przedkonwencjonalnym (nauczycielom stażystom) warunki do szybkiej adaptacji zawodowej i możliwości rozwoju zawodowego.
- Zapewnić nauczycielom znajdującym się w stadium co najmniej konwencjonalnym (nauczycielom kontraktowym i mianowanym) możliwości i środki do rozwoju podmiotowości i autonomiczności.

C.Potrzeby wspomagania nauczycieli związane z ich dalszym rozwojem zawodowym

- Organizować różnorodne formy doskonalenia umiejętności w zakresie:
  - dydaktycznym (analiza programów nauczania, stosowanie różnych sposobów realizacji treści kształcenia, stosowanie skutecznych metod nauczania, technik szybkiego uczenia się, przygotowanie uczniów do egzaminów zewnętrznych, praca z uczniem zdolnym oraz z trudnościami w nauce i niepełnosprawnym),

- psychologiczno – pedagogicznym (komunikacja interpersonalna, motywowanie uczniów do nauki),
  - informatycznym (zastosowanie różnych programów komputerowych i technologii informatycznej w nauczanych przedmiotach zawodowych, nauczanie na odległość),
  - językowym (nauka języka obcego).
- Organizować doskonalenie zawodowe z zakresu:
- nauczanych przedmiotów w różnych branżach (na przykład mechaniczna, elektryczna, elektroniczna, gastronomiczna, rolnicza, ogrodnicza, ekonomiczna, handlowa),
  - pedagogiki i psychologii,
  - technologii informacyjnej i komunikacyjnej,
  - prawa oświatowego.
- Oczekiwane formy i metody wsparcia:
- wizyty studyjne nauczycieli w nowoczesnych zakładach pracy w kraju i za granicą,
  - praktyki w nowoczesnych zakładach pracy dla młodych (stażem) nauczycieli przedmiotów zawodowych (miesięczne krajowe lub zagraniczne),
  - konferencje przedmiotowo – metodyczne dla nauczycieli zawodów branżowych,
  - branżowe spotkania zawodowe w celu wymiany doświadczeń,
  - bieżące szkolenia na stanowisku pracy,
  - szkolenia wspólne z nauczycielami przedmiotów praktycznych z Centrum Kształcenia Praktycznego.

D.Potrzeby wspomagania w zakresie czynników mających wpływ na jakość kształcenia

- Wspomagać jakość kształcenia zawodowego wielotorowo z udziałem wielu osób i instytucji.
- Opracowywać strategiczne plany wykorzystywania wpływu czynników determinujących jakość kształcenia.

E.Potrzeby wspomagania w organizacji praktyk zawodowych

- Zapewnić współpracę przedstawicieli organów prowadzących, szkół i zakładów pracy/instytucji/firm w zakresie planowania, organizowania i oceny praktyk zawodowych.
- Monitorować przebieg praktyk.

- Oceniać jakość praktyk zawodowych biorąc pod uwagę:
  - zgodność realizacji programu praktyk z podstawą programową kształcenia w zawodzie oraz ze standardami wymagań egzaminacyjnych,
  - warunki odbywania praktyk (w tym wyposażenie stanowisk i przestrzeganie przepisów BHP),
  - kwalifikacje i kompetencje osób prowadzących praktyki.

F.Potrzeby doskonalenia w kształceniu zawodowym uczniów

- Nauczyciele oczekują, że w proces doskonalenia kształcenia zawodowego włączy się przede wszystkim Ministerstwo Edukacji Narodowej (1/3 badanych twierdzi, że największy wpływ na jakość kształcenia zawodowego ma polityka państwa).
- Nauczyciele zgłaszają potrzebę:
  - opracowania jednolitego modelu szkolnictwa zawodowego, wyposażonego w programy nauczania zgodne z postępem technicznym,
  - aktualizacji podstaw programowych,
  - zmian ramowych planów nauczania,
  - utworzenia standardów kształcenia zawodowego.

G.Potrzeby wspomagania w zakresie przygotowania uczniów do egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe

- Organizować dla młodych stażem nauczycieli cykl szkoleń poświęconych formalnym i merytorycznym aspektom egzaminów zewnętrznych.
- Przeszkolić z zakresu egzaminów zewnętrznych osoby odpowiedzialne za organizowanie i przeprowadzanie praktyk zawodowych.

H.Potrzeby wspomagania w zakresie wpływu egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe na jakość pracy szkoły

- Organizować szkolenia na temat analizy i interpretacji wyników egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w aspekcie wykorzystywania ich do podnoszenia jakości pracy szkoły.

II.C. Inne badania wybranych zakresów działalności szkoły/placówki wprowadzone do realizacji w roku szkolnym 2007/2008 na polecenie Ministra Edukacji Narodowej

Badanie 1. Emigracje poakcesyjne rodziców a sytuacja edukacyjna dziecka

I etap badania:

1. Zestawienie ilościowe

1.1. Liczba szkół objętych badaniem - plan i realizacja ogółem

	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum ogólnokształcące	Liceum profilowane	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
Zaplanowane	100%						
Zrealizowane	25%						

2. Cel badania

- Rozpoznanie zjawiska tzw. „euro-sieroctwa”.

3. Metody badawcze (narzędzia zastosowane w badaniu)

Kwestionariusz ankiety dotyczący zjawiska euro-sieroctwa w szkołach/placówkach województwa mazowieckiego (skierowany do dyrektorów wszystkich szkół/placówek).

4. Termin badania

Badanie zostało przeprowadzone w terminie od 01. 08 do 07. 08. 2008 r i pogłębione z inicjatywy Mazowieckiego Kuratora Oświaty w terminie od 31.01 do 9.02.2009 r.

5. Uogólnione wnioski wynikające z badania

Liczba dzieci, których obydwój rodzice wyjechali w celach zarobkowych za granicę: **213**;

Liczba dzieci, których jedno z rodziców wyjechało w celach zarobkowych za granicę: **2 486**.

Podane powyżej wskaźniki można uznać **za niedoszacowane** - szkoły bowiem mogą nie posiadać kompletnej wiedzy na ten temat, w szczególności, gdy wyjazd dotyczy jednego rodzica i nie jest długotrwały.

Zauważone problemy szkolne dzieci, których rodzice przebywają za granicą to przede wszystkim obniżenie motywacji do nauki, gorsze oceny, obniżenie frekwencji, nieobecności nieusprawiedliwione, obniżenie dyscypliny. Problemy te zdiagnozowane zostały także m. in. przy realizacji zadania priorytetowego Ministerstwa Edukacji Narodowej na rok szkolny 2007/2008

nt. „Działania podejmowane przez dyrektorów szkół i placówek na rzecz spełniania obowiązku szkolnego i obowiązku nauki przez dzieci i młodzież”. W zdiagnozowanych szkołach województwa mazowieckiego w części jakościowej badania ustalono, że pośród najczęściej rozpoznawanych przez szkoły przyczyn nieobecności nieusprawiedliwionych uczniów nieklasyfikowanych, wystąpiły stwierdzenia: „wyjazd rodziców za granicę w celach zarobkowych (dzieci wychowują się same)”. Odsetek dyrektorów szkół, którzy udzielili tego typu wypowiedzi kształtował się na poziomie **1,4%** i dotyczył przede wszystkim szkół podstawowych i gimnazjów.

W stosunku do dzieci, których jedno lub obydwoje z rodziców wyjechało za granicę w zależności od sytuacji, w szkołach podejmowane są działania opiekuńcze, wychowawcze i socjalne. Najczęściej wymienianymi przez dyrektorów działaniami w tym zakresie były:

Lp.	Najczęściej podejmowane w opiniach dyrektorów szkół/placówek działania opiekuńcze, wychowawcze, socjalne
1.	Bieżące kontakty telefoniczne/mailowe z rodzicami/opiekunami; spotkania z rodzicami w czasie ich przyjazdu do Polski.
2.	Opieka pedagoga/psychologa szkolnego; rozmowy z wychowawcą klasy.
3.	Pomoc socjalna (obiady, dofinansowanie wycieczek, podręczników, jednolitego stroju).
4.	Organizacja zajęć pozalekcyjnych, świetlicy dla dzieci (pomoc w odrabianiu prac domowych).
5.	Pomoc w dowożeniu dzieci do szkoły.
6.	Kontakt i współpraca z Kuratorami Sadowymi, Policją, Strażą Miejską, Sądem dla nieletnich.
7.	Współpraca z instytucjami wspierającymi szkołę (MOPS, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Centrum Pomocy Rodzinie).

II etap badania – diagnoza pogłębiona:

1. Zestawienie ilościowe

1.1. Liczba szkół objętych badaniem - plan i realizacja ogółem

	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum ogólnokształcące	Liceum profilowane	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
Zaplanowane	100%						
Zrealizowane	53%						

2. Cele badania

- Pogłębiona diagnoza dotycząca sytuacji edukacyjnej dzieci, których rodzice wyjechali z Polski po jej przystąpieniu do Unii Europejskiej.
- Diagnoza obejmująca sytuację edukacyjną uczniów cudzoziemców w polskiej szkole.

3. Metody badawcze (narzędzia zastosowane w badaniu)

Kwestionariusz ankiety dotyczący sytuacji edukacyjnej dzieci, których rodzice wyjechali z Polski po jej przystąpieniu do Unii Europejskiej oraz uczniów cudzoziemców w polskiej szkole (skierowany do dyrektorów wszystkich szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych).

4. Termin badania

Badanie zostało przeprowadzone w terminie od 30.01. do 09.02. 2009 r.

5. Uogólnione wnioski wynikające z badania

5.1. Wnioski dotyczące sytuacji edukacyjnej dzieci, których rodzice wyjechali z Polski po jej przystąpieniu do Unii Europejskiej

- Szkoły, w których są uczniowie, których przynajmniej jedno z rodziców wyjechało w celach zarobkowych za granicę stanowią 52% wszystkich szkół województwa mazowieckiego.
- Największy procent szkół, w których są uczniowie, których jedno lub oboje rodziców wyjechało do pracy za granicę jest wśród techników i liceów ogólnokształcących, najmniejszy zaś – wśród szkół podstawowych i zasadniczych szkół zawodowych.
- Największy odsetek szkół z uczniami, których rodzice emigrują występuje w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców, a więc w Radomiu i Płocku oraz odpowiednio w całej delegaturze radomskiej i płockiej, najmniejszy zaś na wsiach i w rejonie warszawskim.
- Wiedzę o wyjeździe rodzica/rodziców ucznia dyrektorzy szkół czerpią zazwyczaj od samych rodziców i uczniów, rzadko – od innych instytucji.
- Najczęściej wymienianą trudnością związaną z wyjazdem rodziców był brak sądowego ustanowienia opiekuna prawnego.
- Najbardziej popularnymi działaniami podejmowanymi wobec omawianej kategorii uczniów były: rozmowy z wychowawcą klasy, spotkania z rodzicami w czasie ich przyjazdu do Polski, opieka pedagoga/psychologa szkolnego i bieżące kontakty telefoniczne/mailowe z rodzicami.
- W większości przypadków frekwencja uczniów, ich wyniki w nauce oraz funkcjonowanie w środowisku rówieśniczym pozostały bez zmian po wyjeździe rodzica/rodziców. Jednakże w ponad 100 szkołach (na 1 050) dyrektorzy dostrzegli pogorszenie się sytuacji edukacyjnej dzieci. Przypadki jej poprawy były marginalne. Polepszeniu uległa jedynie sytuacja materialna uczniów – w prawie 600 szkołach.

5.2. Wnioski dotyczące sytuacji edukacyjnej uczniów cudzoziemców w polskich szkołach

- Uczniowie cudzoziemcy są w co piątą szkołę województwa mazowieckiego. W tym w co drugiej szkole w Warszawie i tylko w 7% - 9% szkół z obszaru delegatur.
- Najwięcej uczniów cudzoziemców pochodzi z Czeczenii, Ukrainy i Wietnamu.
- W ponad 100 szkołach dostrzeżono potrzebę zorganizowania dodatkowej nauki języka polskiego i/lub pomocy socjalnej dla uczniów cudzoziemców.
- Dyrektorzy szkół zwracają szczególną uwagę na ogromną potrzebę integracji uczniów cudzoziemców z polskimi dziećmi, a także na niezbędną pomoc tym uczniom w zachowaniu ich tożsamości kulturowej.

III etap badania:

W marcu i maju 2009 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej zorganizowało dwie dwudniowe konferencje dotyczące planowania działań mających na celu ograniczenie ewentualnych negatywnych skutków zjawiska migracji zarobkowej rodziców. W konferencjach tych uczestniczył przedstawiciel Mazowieckiego Kuratora Oświaty - pani Beata Gronosz – inspektor w Wydziale Strategii i Nadzoru Pedagogicznego. Na podstawie kwestionariusza ankiety skonstruowanego w Kuratorium Oświaty w Warszawie wypracowano wzór kwestionariusza ankiety do ogólnopolskiego badania zjawiska euro-migracji, którego przeprowadzenie planowane jest we wrześniu 2009 r. Natomiast w lipcu 2009 r. w czterech województwach - lubelskim, mazowieckim, zachodniopomorskim i warmińsko-mazurskim planowane jest przeprowadzenie badania pilotażowego.

Cel badania:

Analiza sytuacji edukacyjnej i wychowawczej dzieci i młodzieży, których rodzice wyemigrowali z kraju w celach zarobkowych.

Metody badawcze (narzędzia zastosowane w badaniu):

Kwestionariusz ankiety, który wypełniać będą dyrektorzy szkół/placówek – dyrektorzy placówek wychowania przedszkolnego, szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych.

Termin badania:

Badanie pilotażowe: lipiec 2009 r.

Badanie właściwe: wrzesień 2009 r.

Badanie 2. Analiza zjawiska przyjmowania do szkół cudzoziemców lub obywateli polskich podlegających obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki

1. Zestawienie ilościowe

1.1. Liczba szkół objętych badaniem - plan i realizacja ogółem

	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum ogólnokształcące	Liceum profilowane	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
Zaplanowane	100%						
Zrealizowane	49%						

2. Cele badania

1. Analiza skali zjawiska cudzoziemców lub obywateli polskich, podlegających obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki.
2. Diagnoza i ocena rozwiązań dydaktyczno – organizacyjnych stosowanych przez szkoły w celu wsparcia tej kategorii uczniów.
3. Oszacowanie potencjalnych dodatkowych nakładów finansowych związanych z obecnymi/planowanymi rozwiązaniami dydaktyczno – organizacyjnymi.

3. Metody badawcze (narzędzia zastosowane w badaniu)

Kwestionariusz ankiety dotyczący zjawiska przyjmowania do szkół cudzoziemców lub obywateli polskich podlegających obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki (skierowany do dyrektorów wszystkich szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych).

4. Termin badania

Badanie zostało przeprowadzone w terminie od 19. 01. do 22.01.2009 r.

5. Uogólnione wnioski wynikające z badania

A. Informacje dotyczące liczby uczniów:

- liczba **uczniów cudzoziemców** w badanych szkołach województwa mazowieckiego wynosi 2 625;
- liczba **uczniów cudzoziemców** w szkołach, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki wynosi 693;

- liczba **uczniów obywateli polskich w szkole**, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki wynosi 49.

Nie zaobserwowano, by zjawisko dotyczące uczniów cudzoziemców lub dzieci obywateli polskich podlegających obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, w ostatnim okresie miało charakter narastający. Uczniowie ci w większości zgłaszani są do szkół podstawowych i gimnazjów.

B. Najczęściej stosowane przez szkoły rozwiązania dydaktyczno-organizacyjne w celu wsparcia uczniów cudzoziemców lub uczniów obywateli polskich w szkole, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki:

	Kategorie odpowiedzi ⁴
1	Dodatkowe zajęcia z języka polskiego w wymiarze 2 godzin tygodniowo.
2	Zajęcia wspomagające dla uczniów obcojęzycznych.
3	Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze.
4	Indywidualizacja nauczania (<i>indywidualne zajęcia z zakresu języka polskiego, indywidualizacja wymagań z zakresu innych przedmiotów</i>).
5	Wsparcie emocjonalne - opieka pedagoga lub psychologa szkolnego.
6	Pomoc socjalna, stypendia socjalne, zaopatrzenie cudzoziemców w bezpłatne podręczniki.
7	Dodatkowe zajęcia świetlicowe organizowane dla uczniów cudzoziemców - wydłużenie czasu pracy świetlicy szkolnej i pomoc w odrabianiu lekcji.

C. Na pytanie dotyczące tego, czy obecne/planowane rozwiązania dydaktyczno – organizacyjne wymagają lub będą wymagać dodatkowych nakładów finansowych w celu wsparcia uczniów cudzoziemców lub uczniów obywateli polskich w szkole, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki - 4,47% dyrektorów udzieliło twierdzącej odpowiedzi, ponad 3% nie widzi potrzeby wsparcia finansowego w/w zakresie.

⁴ Pytanie (pyt. 4 w ankiecie dla dyrektorów) miało formę pytania otwartego. Respondenci mieli pełną dowolność udzielania odpowiedzi. Przedstawione kategorie odpowiedzi są rezultatem procedury kodowania i uszeregowane są wg częstości występowania w wypowiedziach dyrektorów.

Dyrektorzy szkół zostali również proszeni o oszacowanie kosztów związanych z obecnymi/planowanymi rozwiązaniami dydaktyczno – organizacyjnymi. Poniższa tabela prezentuje najczęściej wymieniane przez dyrektorów szkół odpowiedzi:

	Kategorie odpowiedzi⁵
1	Trudno oszacować koszty.
2	Szacunkowe koszty dodatkowych zajęć z języka polskiego w skali 1 miesiąca - od 200 zł do 500 zł na jednego ucznia w miesiącu.
3	Szacunkowe koszty w skali roku obejmujące dodatkowe zatrudnienie nauczyciela polonisty, przygotowanego do pracy z cudzoziemcami od 30.000,00 zł (trzydzieści tysięcy złotych) – do 80.000 zł (osiemdziesiąt tysięcy złotych).
4	Zakup potrzebnych materiałów dydaktycznych (zeszyty ćwiczeń, gry dydaktyczne, karty pracy, sfinansowanie podręczników i przyborów szkolnych) 200-500 zł na cały rok.

Badanie 3. Sposób realizacji działań z zakresu wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego w szkołach

Nawiązując do pisma z dnia 23.01.2009r. (znak DKZU – AB – 61 – 3/09) dotyczącego podjęcia prac w Ministerstwie Edukacji Narodowej nad przygotowaniem projektu założeń zmian organizacyjnych i programowych w szkolnictwie zawodowym, w tym prac nad modelem szkolnego doradztwa zawodowego, Mazowiecki Kurator Oświaty przeprowadził poprzez sieć ektranet badanie ankietowe z dyrektorami gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych dotyczące funkcjonowania systemu doradztwa zawodowego w szkołach.

1. Zestawienie ilościowe

1.1. Liczba szkół objętych badaniem - plan i realizacja ogółem

Liczba szkół objętych badaniem	Gimnazjum	Liceum ogólnokształcące	Liceum profilowane	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa	RAZEM
Zaplanowane	100% gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych					
Zrealizowane	462	162	54	110	37	855
41,2% wszystkich gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych w woj. mazowieckim						

⁵ Pytanie (pyt. 5 w ankiecie dla dyrektorów) miało formę pytania otwartego. Respondenci mieli pełną dowolność udzielania odpowiedzi. Przedstawione kategorie odpowiedzi są rezultatem procedury kodowania i uszeregowane są wg częstości występowania w wypowiedziach dyrektorów.

2. Cel badania

Uzyskanie informacji dotyczących funkcjonowania w szkole doradztwa zawodowego.

3. Metody badawcze (narzędzia zastosowane w badaniu)

Ankieta dla dyrektora szkoły

4. Termin badania

Badanie zrealizowane zostało w terminie od 06.02.2009r do 16.02. 2009r.

5. Uogólnione wnioski wynikające z badania

- Odpowiedzi dyrektorów wskazały, że tylko w 10% szkół województwa mazowieckiego zatrudnieni są doradcy zawodowi, co stanowi 86 osób. Ponadto, jak wynika z odpowiedzi udzielonych przez dyrektorów, w 66% szkół zatrudnione są osoby realizujące w/w zadania, co stanowi 562 osoby.
- Najczęściej w szkołach zadania z zakresu doradztwa zawodowego realizuje pedagog szkolny/psycholog szkolny - 41%, nauczyciel podstaw przedsiębiorczości - 12% lub wiedzy o społeczeństwie - 15%, doradcy zatrudnieni w poradniach psychologiczno - pedagogicznych - 2%.
- Inne wymieniane przez dyrektorów osoby obok pedagoga/psychologa szkolnego, nauczycieli postaw przedsiębiorczości i wiedzy o społeczeństwie, realizujące zadania z zakresu doradztwa zawodowego w szkołach to: *pracownik Komendy OHP, kierownik szkolenia praktycznego, nauczyciel teoretycznych przedmiotów zawodowych, bibliotekarz posiadający dodatkowe kwalifikacje doradcy zawodowego, nauczyciel wychowawca klasy.*
- W większości szkół zadania z zakresu doradztwa zawodowego realizuje jedna osoba, (ponad 48%). Dwie osoby lub więcej wskazywane były przez ponad 22% dyrektorów szkół, z tym, że zaliczani tu byli nauczyciele wiedzy o społeczeństwie lub podstaw przedsiębiorczości, którzy realizują podstawę programową dotyczącą zagadnień związanych z doradztwem zawodowym. Doradcy zawodowi oraz inne osoby realizujące zadania z zakresu doradztwa zawodowego, w przeważającej większości zatrudnione są w pełnym wymiarze godzin, a w co czwartej szkole w niepełnym wymiarze godzin.
- Doradcy zawodowi oraz inne osoby zatrudnione w szkole realizujące zadania z zakresu doradztwa zawodowego w przeważającej większości szkół posiadają wymagane

kwalifikacje – 81%. Zauważyć jednak należy, że w 19% szkół dyrektorzy mówili o braku odpowiednich kwalifikacji do realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego

- Jeżeli chodzi o realizację zadań podejmowanych przez doradcę zawodowego lub inną osobę realizującą zadania z zakresu doradztwa zawodowego w szkołach (w nawiązaniu do rozporządzenia MENiS z dnia 7 stycznia 2003r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach), dyrektorzy podawali najczęściej:
  - wskazywanie uczniom, rodzicom i nauczycielom dodatkowych źródeł informacji na poziomie regionalnym, ogólnokrajowym, europejskim i światowym dotyczących: programów edukacyjnych Unii Europejskiej, systematyczne diagnozowanie zapotrzebowania uczniów na informacje edukacyjne i zawodowe oraz pomoc w planowaniu kariery zawodowej, co jest realizowane w 81% szkół, wykorzystanie posiadanych uzdolnień i talentów przy wykonywaniu przyszłych zadań zawodowych, realizowane w 78% szkół;
  - współpracę z radą pedagogiczną w zakresie tworzenia i zapewnienia ciągłości działań wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego, realizacji działań z zakresu przygotowania uczniów do wyboru drogi zawodowej, zawartych w programie wychowawczym szkoły, programie profilaktyki, o których mowa w odrębnych przepisach – realizowane w 79% szkół; gromadzenie, aktualizacja i udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych właściwych dla danego poziomu kształcenia – w 73% szkół;
  - wspieranie w działaniach doradczych rodziców i nauczycieli poprzez organizowanie spotkań szkoleniowo-informacyjnych, udostępnianie informacji i materiałów do pracy z uczniami – realizowane w 73% szkół.
  - prowadzenie grupowych zajęć aktywizujących, przygotowujących uczniów do świadomego planowania kariery zawodowej - w 73% szkół
- Najbardziej w szkołach realizowane są działania związane ze wskazywaniem uczniom, rodzicom, nauczycielom dodatkowych źródeł informacji na poziomie regionalnym, ogólnokrajowym, europejskim i światowym dotyczących alternatywnych możliwości kształcenia dla uczniów z problemami emocjonalnymi i dla uczniów niedostosowanych społecznie – w 40% szkół; współpraca z instytucjami wspierającymi wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego, w szczególności z poradniami psychologiczno - pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi oraz instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc uczniom i rodzicom – w 40 % szkół.

- W badanych szkołach najczęściej świadczonymi usługami z zakresu doradztwa zawodowego jest: *przeprowadzanie testów preferencji zawodowych* - 69% szkół, *udostępnianie uczniom informacji na temat kierunków dalszego kształcenia* – 54%, *współpraca z Urzędami Pracy i innymi instytucjami rynku pracy* - 53%, *organizacja pogadanek i spotkań z przedstawicielami różnych zawodów*- 19%.
- Najczęściej stosowanymi przez szkoły metodami przy pomocy, których realizują zadania w zakresie dokonywania przez uczniów wyboru kierunku dalszego kształcenia są: zapoznanie uczniów z ofertami szkół wyższych i ponadgimnazjalnych (45,5%), rozmowy z uczniami na temat ich planów edukacyjnych (27,3%) oraz organizowanie spotkań z przedstawicielami uczelni wyższych i szkół ponadgimnazjalnych (24,7%). Realizując zadania dotyczące wyboru zawodu większość szkół stosuje takie metody jak: testy preferencji zawodowych (37,7%), konsultacje z uczniami i nauczycielami (28,6%) oraz organizowanie spotkań z przedstawicielami różnych zawodów. Natomiast wypełniając zadania dotyczące planowania kariery zawodowej uczniów, zdecydowana większość badanych szkół organizuje konsultacje z uczniami i nauczycielami (33,8%) oraz testy preferencji zawodowych (26%), a także spotkania z przedstawicielami różnych zawodów (24,7%).

Badanie 4. Organizacja zajęć ruchowych w klasach I-III szkoły podstawowej oraz wychowania fizycznego w klasach IV-VI szkoły podstawowej, w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych

1. Zestawienie ilościowe

1.1. Liczba szkół objętych badaniem - plan i realizacja ogółem

Liczba szkół objętych badaniem	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoły ponadgimnazjalne	RAZEM
Zaplanowane	100% szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych			
Zrealizowane	1091	511	386	1988
51,4% szkół w stosunku do liczby szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych zaplanowanych do badania				

2.Cele badania: Zebranie informacji dotyczących uczestnictwa uczniów w zajęciach ruchowych w klasach I-III szkoły podstawowej oraz wychowania fizycznego w klasach IV-VI szkół podstawowych, w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych, w tym:

- miejsca organizowania zajęć ruchowych,
- częstotliwości i czasu trwania zajęć w wymiarze tygodniowym,
- form realizacji zajęć,
- wykorzystania sprzętu sportowego.

3. Metody badawcze (narzędzia zastosowane w badaniu)

Ankieta dla dyrektora szkoły skierowana drogą elektroniczną.

4. Termin badania

Badanie zostało przeprowadzone w terminie 22.04. - 09.05.2009 r.

5. Uogólnione wnioski wynikające z badania

- Z przeprowadzonego badania ankietowego wynika, że w ankietowanych szkołach w związku z zapisem § 8 ust 1 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. nr 83, poz.562)*, zwolnionych z zajęć ruchowych lub zajęć wychowania fizycznego jest:
  - 1% uczniów klas I-III szkoły podstawowej,
  - 3,3% uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej,
  - 5,5% uczniów gimnazjum,
  - 7,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.
- 92,6% ankietowanych dyrektorów deklarowało, że sprawowana jest opieka nad uczniami zwolnionymi z zajęć ruchowych i zajęć wychowania fizycznego. Natomiast 7,4% dyrektorów odpowiedziało, że opieka we wskazanym zakresie nie jest sprawowana w szkołach.
- Opieka nad uczniami zwolnionymi z zajęć ruchowych i zajęć wychowania fizycznego w szkołach województwa mazowieckiego zapewniana jest głównie poprzez:
  - umożliwienie uczniom pobytu w bibliotece,
  - umożliwienie uczniom pobytu w świetlicy szkolnej,
  - przebywanie w sali gimnastycznej.
  - opiekę rodziców.
- Najczęściej wskazywanymi przez dyrektorów szkół innymi formami zapewniania opieki nad uczniami zwolnionymi z zajęć ruchowych i zajęć wychowania fizycznego była:

- opieka wychowawcy,
  - opieka nauczyciela wspomagającego,
  - opieka pielęgniarki.
- W ankietowanych szkołach uczniów zwalnianych z zajęć ruchowych i zajęć wychowania fizycznego na podstawie § 31 pkt 2 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach* – „Uczestnika zajęć uskarżającego się na dolegliwości zdrowotne zwalnia się w danym dniu z wykonywania planowanych ćwiczeń, informując o tym jego rodziców (prawnych opiekunów)” bardzo często zwalnianych jest:
- 1% uczniów szkół podstawowych,
  - 1,2% uczniów gimnazjum,
  - 1,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.
- Bazą sportową ankietowanych szkół jest najczęściej:

sala gimnastyczna pełnowymiarowa	669
sala gimnastyczna niepełnowymiarowa	940
zastępcza sala gimnastyczna	458
boisko szkolne	1454
inne miejsca	429

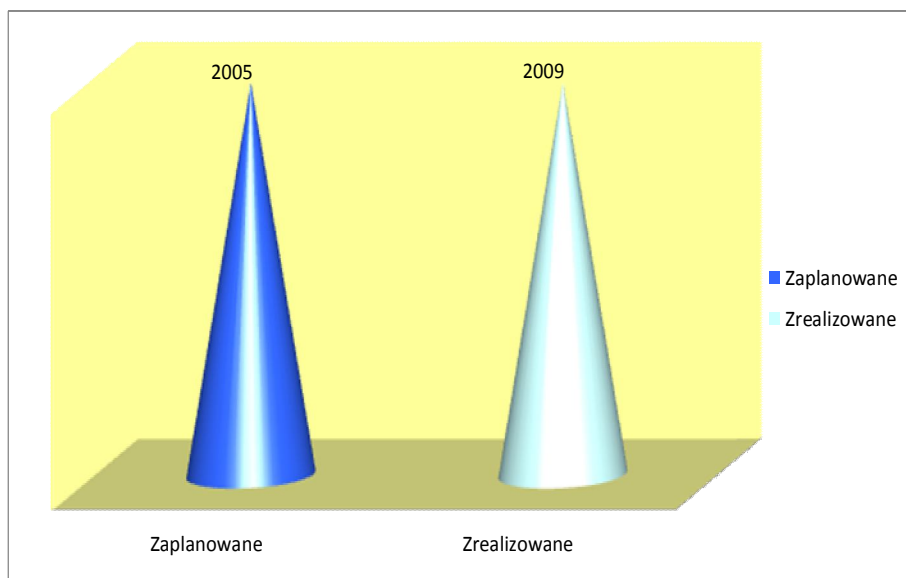
- Najczęściej wymieniane przez dyrektorów inne miejsca, gdzie odbywają się zajęcia ruchowe lub wychowania fizycznego to: *korytarz szkolny, basen poza szkołą, siłownia, wynajmowana hala sportowa, sala do tenisa stołowego, GOS – pływalnia, korty tenisowe, boisko do piłki nożnej, boisko do piłki siatkowej, plażowej, kort tenisowy, bieżnia 60 m, skocznia do skoku w dal, sala gimnastyki korekcyjnej, stadion lekkoatletyczny, kort tenisowy ziemny (oświetlony), boisko ziemne do piłki koszykowej lub siatkowej (oświetlone), sala do tenisa stołowego, tor saneczkowy, plac zabaw ruchowych - sportowych kl. 0 - III.*

III. Inne zakresy funkcjonowania szkół i placówek objęte stałymi działaniami diagnostyczno – oceniającymi i kontrolą

A. Analiza ilościowa:

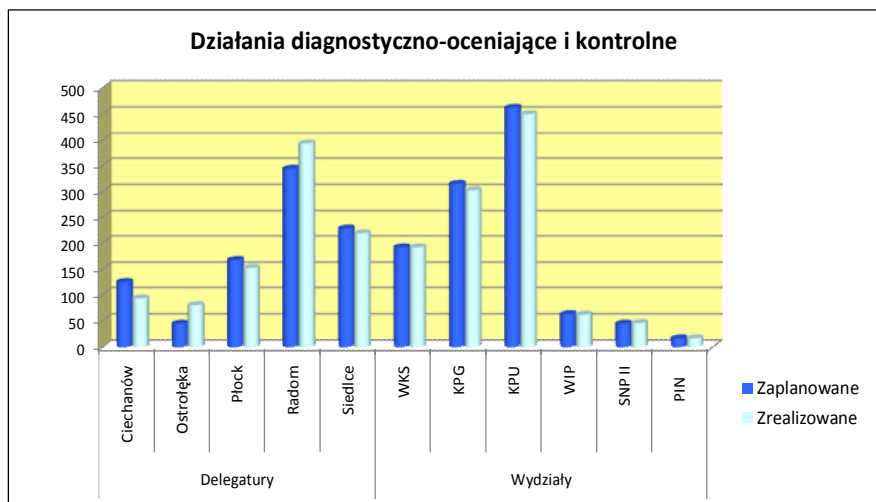
1. Plan i realizacja ogółem

W roku szkolnym 2008/2009 na terenie województwa mazowieckiego zaplanowanych zostało **2005** działań diagnostyczno - oceniających i kontrolnych. Działania te realizowane były (w większości) w oparciu o przygotowane narzędzia diagnostyczne i obejmowały swoim zakresem istotne obszary pracy szkół i placówek. Wszystkie czynności diagnostyczno – oceniające i kontrolne były wykonywane przez wizytatorów bezpośrednio w nadzorowanych przez nich szkołach i placówkach. Ogółem w bieżącym roku szkolnym zrealizowanych zostało **2009** działań diagnostyczno-oceniających i kontrolnych, co stanowi 100,2% z działań i kontroli zaplanowanych do przeprowadzenia. Zostało zrealizowanych zatem więcej działań diagnostyczno-oceniających i kontrolnych niż zostało zaplanowanych. Zestawienie zbiorcze ogólnej liczby działań diagnostyczno – kontrolnych zaplanowanych i zrealizowanych w szkołach i placówkach województwa mazowieckiego ilustruje poniższy wykres:

Zestawienie zbiorcze ogólnej liczby działań diagnostyczno – oceniających i kontrolnych zaplanowanych i przeprowadzonych przez poszczególne Delegatury i Wydziały Kuratorium Oświaty w Warszawie przedstawia poniższa tabela i wykres:

Działania diagnostyczno-oceniające i kontrolne	Delegatury					Wydziały					PIN	Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	WIP	SNP II		
Zaplanowane	126	45	168	344	228	192	315	462	63	45	17	2 005
Zrealizowane	93	80	153	394	219	192	303	450	62	46	17	2 009

2. Organizacja i zasady przeprowadzania działań diagnostyczno-oceniających:

- Działania diagnostyczno – oceniające i kontrolne wybranych zakresów pracy szkoły/placówki mają charakter planowy lub doraźny i realizowane są przez wizytatora lub zespół wizytatorów powołany przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty niezależnie od wizytacji i badań uwzględnionych w *Planie nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty*.
- Działania diagnostyczno-oceniające i kontrolne planowe uwzględniane są przez wizytatora w sporządzonym przez niego *Planie nadzoru pedagogicznego* na dany rok szkolny.
- Działania diagnostyczno – oceniające i kontrolne doraźne realizowane są przez wizytatora zgodnie z potrzebami wynikających ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego, niezależnie od zadań określonych w *Planie nadzoru pedagogicznego*.
- Termin prowadzenia działań diagnostyczno – oceniających i kontrolnych ustala wizytator w porozumieniu z dyrektorem szkoły/placówki.

- Realizowane działania planowe lub doraźne wizytator dokumentuje w arkuszu diagnostyczno-oceniającym lub w arkuszu kontroli. Arkusz sporządzany jest w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden wizytator przekazuje dyrektorowi szkoły, a drugi, zawierający potwierdzenie odbioru przez dyrektora, zamieszcza w aktach urzędu.
- W arkuszu diagnostyczno – oceniającym lub arkuszu kontroli wizytator formułuje i podpisuje uwagi, wnioski i zalecenia wydane doraźnie. W przypadku stwierdzenia istotnych uchybień w pracy szkoły/placówki uwagi, wnioski i zalecenia wydawane są odrębnym pismem podpisanym przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty lub, z jego upoważnienia, przez właściwego mazowieckiego wicekuratora oświaty lub właściwego dyrektora delegatury Kuratorium Oświaty w Warszawie. W takim przypadku w arkuszu wizytator zamieszcza stwierdzenie: *Uwagi, wnioski, zalecenia zostaną przekazane odrębnym pismem.*
- W uzasadnionych przypadkach z przeprowadzonej kontroli sporządzany jest w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach protokół kontroli. Jeden egzemplarz protokołu przekazywany jest dyrektorowi szkoły/placówki, a drugi, zawierający potwierdzenie odbioru przez dyrektora, zamieszcza się w aktach urzędu. Protokół sporządzany jest w terminie nie dłuższym niż 14 dni od momentu zakończenia czynności kontrolnych.
- Dyrektor szkoły/placówki w ciągu 7 dni od otrzymania zaleceń, uwag i wniosków może zgłosić wobec nich zastrzeżenia do Mazowieckiego Kuratora Oświaty. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty dyrektor szkoły/placówki jest obowiązany powiadomić o realizacji zaleceń, uwag i wniosków.
- Wniesione przez dyrektora szkoły/placówki zastrzeżenia rozpatrywane są w sposób określony dla zastrzeżeń wniesionych do wniosków, uwag i zaleceń sformułowanych w wyniku przeprowadzonej wizytacji.
- **Niepowiadomienie Mazowieckiego Kuratora Oświaty o realizacji zaleceń w wyznaczonym terminie jest równoznaczne ze stwierdzeniem istotnych uchybień w działalności szkoły/placówki.**
- W razie stwierdzenia istotnych uchybień w działalności szkoły/placówki, Mazowiecki Kurator Oświaty lub z jego upoważnienia właściwy Mazowiecki Wicekurator Oświaty lub właściwy dyrektor delegatury Kuratorium Oświaty zawiadamia o stwierdzonych uchybieniach organ prowadzący szkołę/placówkę.
- Wizytator przeprowadza kontrolę realizacji wydanych zaleceń w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące.

4. Plan i realizacja poszczególnych działań diagnostyczno-oceniających i kontrolnych

4.1. Stan przygotowania szkoły/placówki do roku szkolnego 2008/2009

4.1.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Stan przygotowania szkoły/placówki do roku szkolnego 2008/2009	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	42	0	30	57	76	48	96	122	471
Zrealizowane	42	9	28	69	76	14	108	125	471

4.2. Stan przygotowania przedszkola do roku szkolnego 2008/2009

4.2.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby przedszkoli objętych diagnozą

Stan przygotowania przedszkola do roku szkolnego 2008/2009	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	4	0	3	25	15	74	16	-	137
Zrealizowane	4	2	6	25	16	74	10	-	137

4.3. Bezpieczeństwo i higiena w szkołach i placówkach oświatowych

4.3.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych kontrolą

Bezpieczeństwo i higiena w szkołach/placówkach	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	0	0	28	7	26	5	28	30	124
Zrealizowane	0	11	31	10	26	25	42	33	178

4.4. Realizacja obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego dziecka 6-letniego

4.4.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Realizacja obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	4	0	6	0	0	0	5	-	15
Zrealizowane	0	0	0	0	0	0	2	-	2

4.5. Realizacja obowiązku szkolnego i obowiązku nauki

4.5.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół objętych diagnozą

Realizacja obowiązku szkolnego i obowiązku nauki	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	0	0	2	19	12	0	19	10	62
Zrealizowane	0	4	2	37	14	0	13	12	82

4.6. Realizacja zapisów art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty przez szkoły niepubliczne (dla młodzieży i dla dorosłych)

4.6.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół objętych kontrolą

Realizacja art. 7 ust. 3 ustawy przez szkoły niepubliczne (dla młodzieży i dorosłych)	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	9	0	6	12	4	0	15	13	59
Zrealizowane	6	0	8	16	12	0	10	39	91

4.7. Funkcjonowania przedszkola niepublicznego

4.7.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby placówek objętych diagnozą

Funkcjonowanie przedszkola niepublicznego	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	1	0	2	6	4	5	-	-	18
Zrealizowane	1	0	2	3	4	9	-	-	20

4.8. Stan przygotowania szkoły ponadgimnazjalnej do egzaminu maturalnego w roku szkolnym 2008/2009

4.8.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Stan przygotowania szkoły ponadgimnazjalnej do egzaminu maturalnego	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	10	8	10	16	10	0	-	42	96
Zrealizowane	10	8	11	16	10	0	-	42	97

4.9. Realizacja zadań przez pedagoga szkolnego

4.9.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół objętych diagnozą

Realizacja zadań przez pedagoga szkolnego	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	7	0	4	26	6	0	30	9	82
Zrealizowane	6	3	4	32	6	0	36	9	96

4.10. Realizacja przez szkoły/placówki zaleceń zawartych w orzeczeniach i opiniach poradni psychologiczno-pedagogicznych

4.10.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Realizacja zaleceń zawartych w orzeczeniach i opiniach ppp	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	1	0	11	10	0	0	6	3	31
Zrealizowane	1	1	8	14	0	0	3	2	29

4.11. Funkcjonowanie niepublicznej placówki kształcenia ustawicznego

4.11.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Funkcjonowanie niepublicznej placówki kształcenia ustawicznego	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	0	0	0	5	1	-	-	147	153
Zrealizowane	0	0	0	5	1	-	-	108	114

4.12. Funkcjonowanie PKE przeprowadzających egzaminy eksternistyczne na tytuł zawodowy oraz na tytuł mistrza w zawodzie

4.12.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół objętych kontrolą

Funkcjonowanie PKE – egzaminy na tytuł zawodowy i tytuł mistrza w zawodzie	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	0	2	0	0	2	-	-	7	11
Zrealizowane	0	2	0	0	2	-	-	1	5

4.13. Realizacja zadań statutowych przez publiczne i niepubliczne placówki doskonalenia nauczycieli

4.13.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby placówek objętych kontrolą

Realizacja zadań statutowych przez placówki doskonalenia nauczycieli	SNP II Oddział Placówek Doskonalenia Nauczycieli i Bibliotek Pedagogicznych
Zaplanowane	10
Zrealizowane	10

4.14. Przygotowanie i realizacja programów doskonalenia zawodowego nauczycieli ze szczególnym zwróceniem uwagi na uwzględnienie wyników systemowego badania potrzeb nauczycieli w zakresie doskonalenia

4.18.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby placówek objętych diagnozą

Przygotowanie i realizacja programów doskonalenia nauczycieli	SNP II Oddział Placówek Doskonalenia Nauczycieli i Bibliotek Pedagogicznych
Zaplanowane	10
Zrealizowane	10

4.15. Realizacja zadań statutowych przez biblioteki pedagogiczne

4.15.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych kontrolą

Przygotowanie i realizacja programów doskonalenia nauczycieli	SNP II Oddział Placówek Doskonalenia Nauczycieli i Bibliotek Pedagogicznych
Zaplanowane	6
Zrealizowane	6

4.16. Realizacja kursów kwalifikacyjnych przez placówki doskonalenia nauczycieli

4.16.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Realizacja kursów kwalifikacyjnych przez placówki doskonalenia nauczycieli	SNP II Oddział Placówek Doskonalenia Nauczycieli i Bibliotek Pedagogicznych
Zaplanowane	8
Zrealizowane	9

4.17. Wykorzystanie przez placówki doskonalenia nauczycieli środków z art. 70 a ustawy Karta Nauczyciela

4.17.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Wykorzystanie przez placówki doskonalenia nauczycieli środków z art. 70a KN	SNP II Oddział Placówek Doskonalenia Nauczycieli i Bibliotek Pedagogicznych
Zaplanowane	11
Zrealizowane	11

4.18. Realizacja edukacji obronnej w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych

4.18.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Realizacja edukacji obronnej w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych	Delegatury					Wydziały			PIN	Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU		
Zaplanowane	10	15	2	15	15	0	0	2	17	76
Zrealizowane	3	11	2	20	15	0	0	5	17	73

4.19. Przestrzeganie prawa ucznia i dziecka w szkołach i placówkach

4.19.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Przestrzeganie praw ucznia i dziecka w szkołach i placówkach	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	7	0	6	2	0	5	20	1	41
Zrealizowane	7	5	6	2	0	10	19	1	50

4.20. Realizacja zajęć religii w szkołach i przedszkolach

4.20.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Realizacja zajęć religii w szkołach i przedszkolach	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	0	0	7	33	11	0	23	0	74
Zrealizowane	0	8	7	43	15	0	20	0	93

4.21. Realizacja praktycznej nauki zawodu

4.21.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą.

Realizacja praktycznej nauki zawodu	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	0	0	12	9	2	0	-	37	60
Zrealizowane	0	1	9	9	2	0	-	39	60

4.22. Organizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych

4.22.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą.

Organizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	4	0	2	20	7	6	17	5	61
Zrealizowane	4	4	3	25	7	9	23	5	80

4.23. Realizacja kształcenia zawodowego w szkołach ponadgimnazjalnych (kształcenie teoretyczne)

4.23.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Realizacja kształcenia zawodowego w szkołach ponadgimnazjalnych	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	5	0	7	0	1	0	-	20	33
Zrealizowane	5	1	8	0	1	0	-	17	31

4.24. Kształcenie dzieci i młodzieży o szczególnych potrzebach edukacyjnych

4.24.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Kształcenie dzieci i młodzieży o szczególnych potrzebach edukacyjnych	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	0	0	0	2	0	0	4	8	14
Zrealizowane	0	0	0	3	0	0	0	6	9

4.25. Wydawanie orzeczeń i opinii, w tym opinii w sprawie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka

4.25.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Wydawanie orzeczeń i opinii – opinie w sprawie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	0	0	2	0	0	6	-	-	8
Zrealizowane	0	0	0	2	0	3	-	-	5

4.26. Realizacja zajęć z języka angielskiego w klasach I-III szkoły podstawowej

4.26.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Realizacja zajęć z języka angielskiego w klasach I-III szkoły podstawowej	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	0	0	5	12	0	0	16	-	33
Zrealizowane	0	0	4	12	0	0	15	-	31

4.27. Organizacja zajęć wychowania fizycznego

4.27.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Organizacja zajęć wychowania fizycznego	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	0	0	0	3	0	0	20	6	29
Zrealizowane	0	0	0	3	0	0	2	6	11

4.28. Wykorzystanie pracowni informatycznych. Kształtowanie postaw uczniów jako użytkowników programów komputerowych i Internetu.⁶

4.28.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych kontrolą

Wykorzystanie pracowni informatycznych	Delegatury					Wydział	Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WIP	
Zaplanowane	18	20	20	36	32	63	189
Zrealizowane	0	0	10	12	12	62	96

⁶ Działanie to realizowane jest w ciągu całego roku kalendarzowego.

4.29. Awans zawodowy nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego;

- czynności dyrektora podejmowane w związku z realizowanym przez nauczyciela stażem;
- postępowanie kwalifikacyjne przeprowadzane przez dyrektora na stopień awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego;
- postępowanie egzaminacyjne przeprowadzane przez organ prowadzący na stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego

4.29.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Awans zawodowy nauczycieli	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	4	0	3	29	4	43	0	0	83
Zrealizowane	4	10	4	36	0	48	0	0	102

4.30. Realizacja programu wychowania komunikacyjnego w przedszkolach i szkołach

4.31.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą

Realizacja programu wychowania komunikacyjnego	Delegatury					Wydziały			Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	0	0	0	0	0	128	0	-	128
Zrealizowane	0	0	0	0	0	1607	0	-	1607*

*Działanie zostało zrealizowane przy wykorzystaniu sieci Ekstaranet. Powyższe dane nie zostały uwzględnione w zbiorczym zestawieniu bowiem są trudne do porównania z działaniami wizytatorów podejmowanymi bezpośrednio w szkołach i placówkach.

W roku szkolnym 2008/2009 **nie zostały zrealizowane** zawarte w „*Planie nadzoru Mazowieckiego Kuratora Oświaty*” następujące działania diagnostyczno-oceniające i kontrolne:

- Organizacja zajęć rewalidacyjno-wychowawczych,
- Organizacja nauki etyki w szkołach.

Zaplanowane działania, tj. diagnoza gotowości szkolnej dziecka 6 – letniego i stan przygotowania szkół podstawowych do funkcjonowania oddziałów dzieci 6 - letnich zostały zrealizowane w formie monitoringu działań podejmowanych przez szkoły i placówki we wskazanym zakresie.

Ponadto, w roku szkolnym 2008/2009 Mazowiecki Kurator Oświaty przekazywał do Wydziału Strategii i Nadzoru Pedagogicznego sprawy rozpatrywane w trybie nadzoru pedagogicznego. W okresie od 1 września 2008 do 19 czerwca 2009 r. wpłynęły 152 sprawy, w tym:

- ✓ do realizacji w trybie nadzoru pedagogicznego - 124
- ✓ do wiadomości w trybie nadzoru pedagogicznego - 22
- ✓ odpowiedzi na zadane przez interesantów pytania - 6.

29 spraw zostało wniesionych anonimowo lub skarżąc osoba nie złożyła podpisu i nie podała adresu lub telefonu kontaktowego.

Wniesione sprawy dotyczyły następujących szkół i placówek:

- przedszkola - 11
- szkoły podstawowe - 50
- gimnazja - 19
- szkoły ponadgimnazjalne - 56
- szkoły specjalne - 4
- placówki oświatowo – wychowawcze - 2

10 spraw miało charakter ogólny, nie dotyczyło konkretnego typu szkoły.

Wniesione sprawy były kierowane do odpowiednich Wydziałów lub Delegatur Kuratorium Oświaty w Warszawie nadzorujących szkoły, których sprawy dotyczyły:

1. Wydział Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego - 57
2. Wydział Kształcenia Ponadgimnazjalnego i Edukacji Ustawicznej - 32
3. Wydział Wychowania i Kształcenia Specjalnego - 15
4. Delegatura Kuratorium Oświaty w Ciechanowie - 3
5. Delegatura Kuratorium Oświaty w Ostrołęce - 8
6. Delegatura Kuratorium Oświaty w Płocku - 3
7. Delegatura Kuratorium Oświaty w Radomiu - 7
8. Delegatura Kuratorium Oświaty w Siedlcach - 19

W 4 sprawach dotyczących przepisów prawa oświatowego odpowiedzi udzielił Wydział Strategii i Nadzoru Pedagogicznego, 4 sprawy pozostały do wiadomości w Wydziale.

Tematyka wniesionych spraw była następująca (podana w kolejności częstotliwości wnoszonych spraw):

- praca dyrektora szkoły - 27
- sprawy organizacyjne - 22
- sprawy kształcenia, oceniania, klasyfikowania - 19
- sprawy wychowawcze i opiekuńcze - 16
- praca nauczycieli - 11
- kwalifikacje i zatrudnianie pracowników - 11
- dowóz uczniów do szkoły - 6

- atmosfera pracy, stosunki międzyludzkie - 5
- bezpieczeństwo i higiena nauki i pracy - 4
- relacje szkoła – rodzice - 3
- sprawy dotyczące etyki pracy nauczyciela - 2
- konkursy na dyrektora - 2
- rekrutacja do szkół i przedszkoli - 2
- realizacja obowiązku szkolnego – 1
- brak jednego tematu (wielowątkowe) - 21

Od 2 kwietnia 2009 r. w przypadku spraw realizowanych w trybie nadzoru pedagogicznego Wydziały i Delegatury poproszone zostały o przekazywanie do Wydziału Strategii i Nadzoru Pedagogicznego kopii odpowiedzi udzielanych Zainteresowanym – osobom wnoszącym sprawy ewentualnie organom przekazującym pismo lub informację o sprawie: Ministerstwu Edukacji Narodowej, Rzecznikowi Praw Dziecka. Z 57 przekazanych do Wydziałów lub Delegatur spraw udzielono odpowiedzi Zainteresowanym i przekazano kopię odpowiedzi do Wydziału Strategii i Nadzoru Pedagogicznego w 26 przypadkach. 31 spraw jest w toku załatwiania.

B. Uogólnione wnioski wynikające z działalności diagnostyczno-oceniającej i kontrolnej

1.Wnioski

- Przedszkola w sposób systematyczny realizują podstawę programową wychowania przedszkolnego, także w zakresie zagadnień związanych z nauczaniem i wychowaniem w kontekście praw dziecka. We wszystkich diagnozowanych przedszkolach dla dzieci posiadających opinie poradni psychologiczno-pedagogicznych opracowane zostały indywidualne programy wspomagania ich rozwoju.
- Dyrektorzy przedszkoli podejmują szereg działań w celu podniesienia standardu bazy placówek, ich wyposażenia w urządzenia do zabaw ruchowych, środki dydaktyczne, zabawki oraz sprzęt ogrodowy. Pozyskiwany i wymieniany sprzęt posiada wymagane przepisami certyfikaty bezpieczeństwa.
- Realizację zadań przedszkoli (przedszkola wiejskie) utrudniają złe warunki lokalowe i bardzo ubogie wyposażenie w pomoce dydaktyczne i zabawki. Problem ten dotyczy także innych form wychowania przedszkolnego (punktów i zespołów) funkcjonujących na terenach wiejskich.
- W przedszkolach liczba dzieci przyjętych do placówek jest niezgodna z zapisami w zawartymi w ich statutach. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest niewystarczająca

liczba przedszkoli w stosunku do występujących w tym zakresie potrzeb. W niektórych przedszkolach liczba wychowanków w oddziałach przekracza 25 dzieci. Podczas dokonywania diagnozy stwierdzono jednak, że w związku z absencją dzieci, liczba dzienna nie przekracza 25 dzieci.

- Liczne zajęcia dodatkowe realizowane przez przedszkola (w tym także przedszkola niepubliczne), jak wynika z podjętych działań diagnostycznych, organizowane są po czasie przeznaczonym na realizację podstawy programowej wychowania przedszkolnego.
- Szkoły podstawowe są dobrze przygotowane pod względem warunków zapewniających bezpieczeństwo oraz higienę nauki i pracy. Dyrektorzy dokonują przeglądów szkół pod względem bezpieczeństwa, ale tylko niektórzy przekazują protokoły z przeglądów do organów prowadzących szkoły. Tygodniowe rozkłady zajęć są opiniowane przez rady pedagogiczne, wszelkie naruszanie zasad higieny pracy umysłowej uczniów jest na bieżąco korygowane.
- Uczniowie czują się w szkołach bezpiecznie, mimo że w niektórych z nich występują niepożądane zjawiska. Szkoły posiadają procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń. Problemem jest aktualizowanie wypracowanych procedur i bieżące ich stosowanie.
- Nauczyciele przy planowaniu pracy najczęściej korzystają z gotowych propozycji programowych. Wskazana jest jednak ich modyfikacja pod kątem potrzeb psychofizycznych uczniów oraz warunków jakimi dysponują szkoły.
- Szkoły posiadają wewnętrzne zasady oceniania, nie zawsze są one jednak przestrzegane przez nauczycieli. Problem ten generuje najwięcej skarg uczniów na nauczycieli.
- Organizacja pracy pedagogów szkolnych jest spójna z organizacją pracy szkół i wynika z potrzeb środowiska szkolnego. Statuty zawierają zapisy określające zadania pedagogów szkolnych. Pedagodzy są jednak bardziej obciążani zadaniami związanymi z pomocą socjalną niż bezpośrednią pracą wychowawczą z uczniami. Wskazane byłoby zapewnienie w każdej szkole pełnej opieki psychologiczno-pedagogicznej (pedagog i psycholog) oraz medycznej co umożliwiłoby realizację zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, zajęć rewalidacyjnych i terapii pedagogicznej ze wszystkimi uczniami posiadającymi opinie i orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznych.
- W niektórych szkołach efekty wychowawcze osiąmane w pracy z uczniami są niezadowolające. Diagnoza tego zjawiska wskazuje, iż główną przyczyną takiego stanu

rzeczy są nieprawidłowe relacje interpersonalne: uczeń – nauczyciel, nauczyciel – nauczyciel, nauczyciel – dyrektor szkoły i nauczyciel – rodzic.

- W większości gimnazjów ścieżka międzyprzedmiotowa: edukacja obronna prowadzona jest prawidłowo. Problemem jest jednak brak odpowiedniej bazy dydaktycznej do realizacji zajęć oraz brak dobrze przygotowanych nauczycieli.
- Szkoły ponadgimnazjalne poprawnie realizują program nauczania przysposobienia obronnego. Część szkół nie posiada jednak odpowiedniego wyposażenia w pomoce dydaktyczne, w szczególności do prowadzenia ćwiczeń z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej. Sporadycznie w szkołach zajęcia prowadzą nauczyciele bez wymaganych kwalifikacji.
- Kontrolowane szkoły ponadgimnazjalne są na ogół dobrze przygotowane do przeprowadzenia egzaminu maturalnego. Nauczyciele zapoznali uczniów z zasadami przeprowadzania egzaminu oraz standardami wymagań. W wyznaczonych miejscach udostępniane były uczniom informacje dotyczące ww. zagadnień. Ankietowani uczniowie potwierdzali, iż znają i rozumieją przepisy prawne i procedury przeprowadzania egzaminów zewnętrznych. Największym problemem uczniów jest radzenie sobie ze stresem egzaminacyjnym. Nie we wszystkich szkołach odbyły się egzaminy próbne.
- Oferta zajęć pozalekcyjnych szkół (szczególnie w miastach) jest coraz szersza i ciekawsza. Udział uczniów uczestniczących w zajęciach wzrasta z roku na rok. Wskazane jest jednak wzmocnienie nadzoru dyrektora szkoły nad ich realizacją, zwłaszcza w zakresie realizacji przyjętych programów, zapewniania bezpiecznych warunków uczniom oraz dokumentowania prowadzonych zajęć.
- W małych szkołach wiejskich liczba oferowanych uczniom zajęć pozalekcyjnych jest mała. Dodatkowo problem pogłębia ograniczony dostęp do tych zajęć uczniom dojeżdżającym do szkół. Brakuje w tym zakresie skutecznych rozwiązań, w szczególności ścisłej współpracy pomiędzy dyrektorami szkół a organami prowadzącymi.
- Kontrolowane szkoły niepubliczne spełniają wymagania określone w art. 7 ust.3 ustawy o systemie oświaty. Rzadko jednak wdrażają innowacyjne rozwiązania zarówno w zakresie organizacji pracy jak i metodach oraz formach nauczania.
- Oferta i organizacja zajęć w placówkach wychowania pozaszkolnego nie w pełni spełnia oczekiwania środowisk lokalnych, stąd potrzeba stałego diagnozowania i monitorowania oczekiwań odbiorców oraz poszukiwania nowych, ciekawych form

promowania i realizowania zajęć. Dokumentacja prowadzona przez placówki jest niedostosowywana do aktualnie obowiązujących przepisów.

- Placówki doskonalenia nauczycieli dysponują dobrze przygotowaną merytorycznie kadrą pedagogiczną. Do tworzenia programów zapraszani są specjaliści z różnych dziedzin oraz pracownicy naukowcy uczelni zagranicznych. Opracowane programy podlegają analizie i modyfikacji.
- Publiczne placówki doskonalenia nauczycieli oferują bardzo bogatą ofertę szkoleniową z uwzględnieniem stopni awansu zawodowego nauczycieli. Programy doskonalenia adresowane są do nauczycieli wszystkich przedmiotów na wszystkich etapach edukacyjnych, a także kadry kierowniczej oraz pracowników nadzoru pedagogicznego.
- W bibliotekach pedagogicznych zasoby są analizowane pod kątem spełniania oczekiwań czytelników, w oparciu o badania ankietowe, zeszyty opinii, rozmowy bezpośrednie z czytelnikami. Biblioteki prowadzą zajęcia z edukacji – czytelniczo-medialnej i zajęcia biblioteczne dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjów, ponadgimnazjalnych.
- Biblioteki udzielają instruktażu metodycznego nauczycielom bibliotekarzom szkolnym w formie spotkań indywidualnych na miejscu w siedzibie biblioteki, spotkań wyjazdowych w bibliotekach szkolnych, a także poprzez udostępnianie materiałów według zgłaszanych potrzeb oraz udzielanie informacji telefonicznie i mailowo.

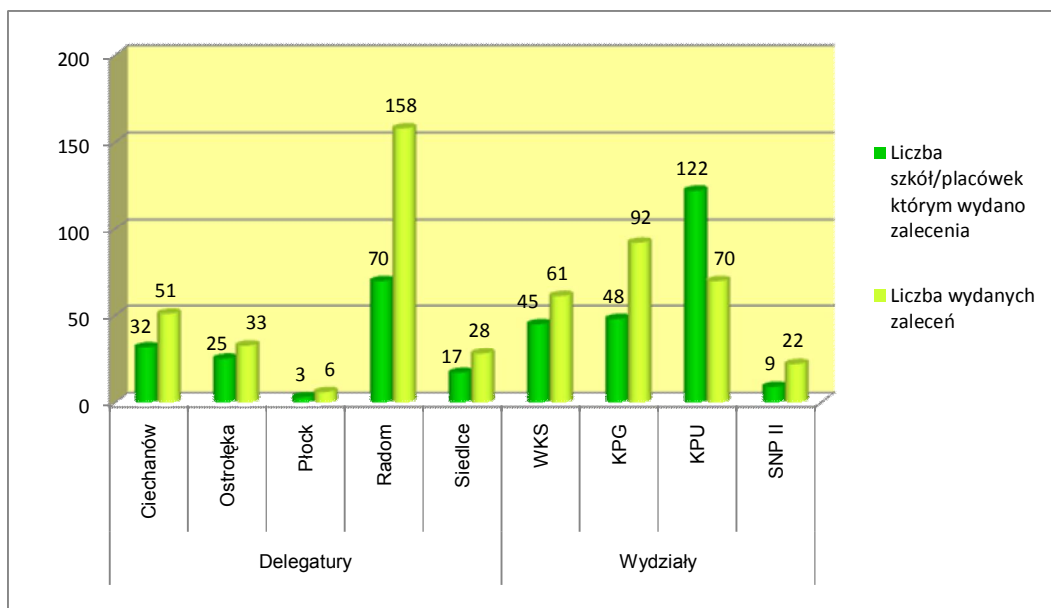
2. Wydane zalecenia

1.2. Analiza ilościowa

W wyniku zrealizowanych **2009** działań diagnostyczno - oceniających i kontrolnych; **371** dyrektorom szkół i placówek wydanych zostało **521** zaleceń.

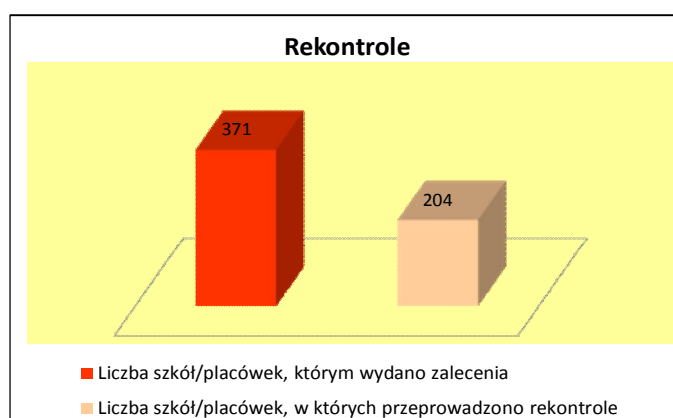
Zestawienie zbiorcze ogólnej liczby szkół na terenie województwa mazowieckiego, z uwzględnieniem podziału na Delegatury i Wydziały Kuratorium Oświaty w Warszawie, którym zostały wydane zalecenia ilustruje poniższa tabela i wykres:

Liczba	Delegatury					Wydziały				Razem
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	SNP II	
szkół/placówek którym wydano zalecenia	32	25	3	70	17	45	48	122	9	371
wydanych zaleceń	51	33	6	158	28	61	92	70	22	521

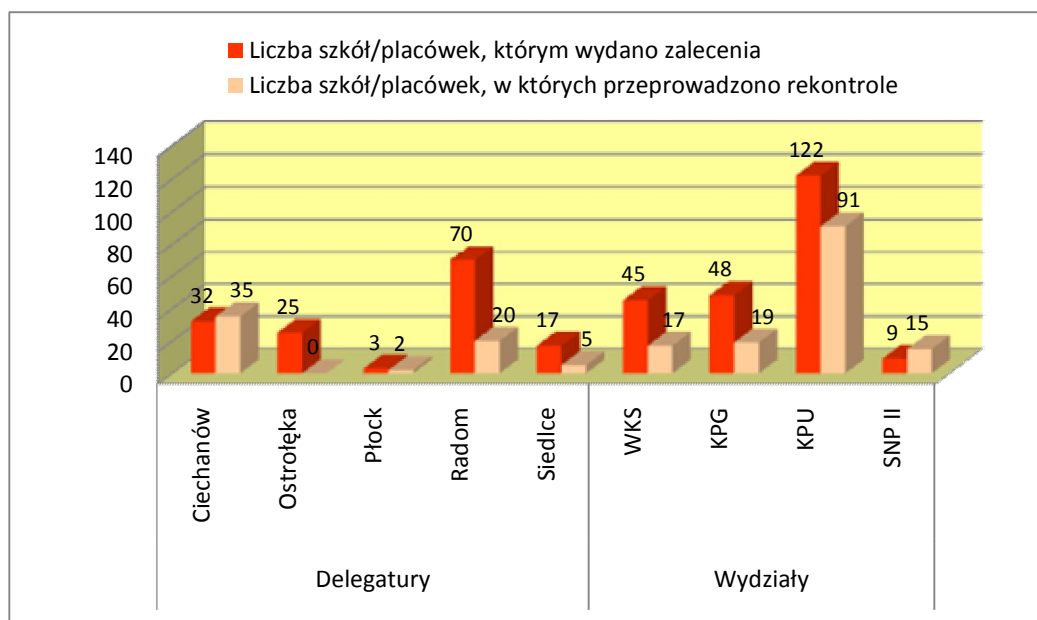
Według przyjętych w „*Planie nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratorium Oświaty*” organizacji i zasad przeprowadzania działań diagnostyczno - oceniających, kontrola realizacji zaleceń wydanych dyrektorowi szkoły/placówki, winna nastąpić nie później niż 3 miesiące od momentu przekazania dyrektorowi szkoły i organowi prowadzącemu zaleceń. W analizowanym okresie przeprowadzonych zostało **204** kontrole realizacji zaleceń, co stanowi 55 % liczby szkół i placówek, którym wydane zostały zalecenia (371).

Zestawienie zbiorcze ogólnej liczby szkół i placówek na terenie województwa mazowieckiego, którym zostały wydane w wyniku przeprowadzonych działań diagnostyczno - oceniających i kontrolnych zalecenia oraz w których została przeprowadzona ich rekontrola przedstawia poniższy wykres:

Zestawienie zbiorcze ogólnej liczby szkół na terenie województwa mazowieckiego, którym zostały wydane zalecenia oraz w których zostały przeprowadzone rekontrole, z uwzględnieniem podziału na Wydziały i Delegatury Kuratorium Oświaty w Warszawie, przedstawia poniższa tabela i wykres:

Liczba	Delegatury					Wydziały				Razem
	Ciechanów	Ostrolęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	SNP II	
szkół/placówek którym wydano zalecenia	32	25	3	70	17	45	48	122	9	371
rekontroli	35	0	2	20	5	17	19	91	15	204

2.2. Analiza treści wydanych zaleceń

Wydane przez wizytatorów zalecenia dotyczyły:

- przestrzegania liczby przyjętych dzieci do przedszkola,
- organizowania szkoleń z zakresu BHP dla pracowników,
- uaktualniania i doprecyzowania zapisów w wewnętrznych zasadach oceniania uczniów,
- zatrudniania nauczycieli i specjalistów zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami na stanowisku pracy,
- opracowania i wdrożenia wewnętrznych procedur w sytuacji zagrożeń,

- systematycznego prowadzenia i kontrolowania dokumentacji przebiegu nauczania,
- dostosowania do obowiązujących przepisów statutu szkoły,
- przestrzegania kompetencji rady pedagogicznej przez dyrektora szkoły,
- przestrzegania ustalonego ustawowo terminu podania do wiadomości uczniów i ich rodziców zestawu programów nauczania i szkolnego zestawu podręczników,
- organizowania nauczania indywidualnego zgodnie z przepisami prawa,
- planowania zajęć dydaktyczno - wychowawczych z uwzględnieniem potrzeby równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia oraz zasady niełączania w kilkugodzinne bloki zajęć z tego samego przedmiotu,
- prowadzenia analizy wypadków szkolnych,
- uzupełnienia statutu szkoły o zapisy wynikające z Konwencji o prawach dziecka,
- dokonywania systematycznej kontroli obiektów szkolnych pod kątem zapewnienia bezpieczeństwa uczniom,
- zapewnienia realizacji zaleceń zawartych w opiniach i orzeczeniach, wydawanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
- uwzględniania w oddziaływaniach wychowawczych i profilaktycznych szkoły stosowania zindywidualizowanych form i metod pracy z uczniami posiadającymi opinie i orzeczenia,
- opracowania procedur opiniowania i wdrażania programów własnych do realizacji,
- dokonywania naboru do szkół zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- podjęcia działań zmierzających do poprawy frekwencji uczniów na zajęciach edukacyjnych,
- wzmocnienia nadzoru dyrektora szkoły nad organizacją i przebiegiem praktycznej nauki zawodu,
- dokonania podziału na grupy na zajęciach edukacyjnych z przysposobienia obronnego,
- prawidłowego realizowania zajęć etyki w szkole,
- zapoznawania rady rodziców, w określonym przepisami terminie, z planem nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły,
- opracowania programu zajęć świetlicowych, uwzględniającego potrzeby uczniów, reprezentujących różne grupy wiekowe,
- opracowania, umieszczenia w widocznym miejscu oraz zapoznania uczniów z regulaminami pracowni przedmiotowych i sali gimnastycznej,
- założenia i systematycznego prowadzenia dzienników zajęć pozalekcyjnych.

IV. Tematyka porad i szkoleń dla wizytatorów, dyrektorów szkół i placówek organizowanych przez Wydziały i Delegatury Kuratorium Oświaty w Warszawie

Lp.	Tematyka porad i szkoleń:	Liczba uczestników	Liczba porad, szkoleń, konferencji
1.	Przygotowanie do rozpoczęcia roku szkolnego 2008/2009, Statut szkoły/placówki – jego rola, zgodność z przepisami prawa i zasady wnoszenia zmian	2 256	30
2.	Analiza zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego i ich stosowanie w praktyce pedagogicznej	86	2
3.	Bezpieczeństwo dzieci w ruchu drogowym	1 153	5
4.	Dokumentacja placówki oświatowo – wychowawczej, uprawnienia dyrektora i rady pedagogicznej (uchwały, zarządzenia, decyzje itd.)	720	9
5.	Realizacja obowiązku szkolnego i obowiązku nauki w związku z euroemigracją	150	3
6.	Przestrzeganie praw człowieka, praw dziecka i praw ucznia	686	8
7.	Rozwiązywanie sytuacji kryzysowych w szkole	160	2
8.	Metody i formy współpracy szkoły z rodzicami uczniów, włączanie rodziców w realizację zadań dydaktyczno-wychowawczych	120	3
9.	Działalność rady pedagogicznej, dyrektor jako przewodniczący rady pedagogicznej	860	3
10.	Zmiany w prawie oświatowym	1788	23
11.	Etyka zawodu nauczyciela	150	2
12.	Edukacja kulturalna dzieci i młodzieży	85	1
13.	Innowacje pedagogiczne, metodyczne i organizacyjne (przygotowanie i realizacja)	610	5
14.	Niepowodzenia szkolne uczniów i metody wspierania ich w pokonywaniu trudności szkolnych	308	3

Lp.	Tematyka porad i szkoleń:	Liczba uczestników	Liczba porad, szkoleń konferencji
15.	Awans zawodowy nauczycieli – podstawy prawne	1 367	12
16.	Zadania przewodniczącego komisji kwalifikacyjnej na stopień awansu nauczyciela dyplomowanego	30	1
17.	Praca komisji kwalifikacyjnej	36	1
18.	Prawo w szkole niepublicznej (statut szkoły, dokumentacja przebiegu nauczania)	920	5
19.	Nadzór dyrektora szkoły nad realizacją praktycznej nauki zawodu	120	1
20.	Nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego-upowszechnianie informacji	2 629	35
21.	Diagnoza dojrzałości szkolnej dziecka	359	5
22.	Rok przedszkolaka - wychowanie przedszkolne w województwie mazowieckim	2 286	10
23.	Edukacyjna wartość dodana	45	1
24.	Różnorodne formy edukacji przedszkolnej- rozwiązania prawne, praktyka pedagogiczna	156	4
25.	Podsumowanie roku szkolnego 2007/2008	3 560	30
26.	Bezpieczna i przyjazna szkoła	978	12
27.	Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych - uczeń szczególnie uzdolniony, - uczeń niepełnosprawny	280	13
28.	Podnoszenie kwalifikacji dyrektorów	260	14
29.	Edukacja dzieci cudzoziemskich, w tym uchodźców, edukacja dzieci mniejszości narodowych i etnicznych, edukacja dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy	180	2

Lp.	Tematyka porad i szkoleń:	Liczba uczestników	Liczba porad, szkoleń, konferencji
30.	Zasady aplikowania i wdrażania projektów POKL	350	3
31.	Szkoły promujące zdrowie	80	1
32.	Dofinansowanie do wypoczynku dzieci i młodzieży	56	2
33.	Organizowanie turystyki szkolnej	80	1
34.	Aktywizacja jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych	130	1
35.	Rozwój edukacji na terenach wiejskich	140	1
36.	Przygotowanie do wypoczynku zimowego 2009 r. na terenie województwa mazowieckiego	46	1
37.	Pracownie komputerowe oraz Centra Informacji Multimedialnej w ramach realizacji projektów współfinansowanych z EFS	50	1
38.	Funkcjonowanie szkół dla dorosłych	87	2
39.	Zadania nauczycieli religii w związku ze zmianami programowymi	65	2
40.	Lokalny rynek pracy – implikacje dla szkolnictwa zawodowego	130	1
41.	Projekty międzynarodowe szkoły w programie LLP Comenius. Wymiar międzykulturowy edukacji.	60	2
42.	Kurs komputerowy MS Office 2007	87	16
RAZEM:		23 699	565

Ponadto, w roku szkolnym 2008/2009 Mazowiecki Kurator Oświaty organizował spotkania, narady i konferencje z dyrektorami szkół i placówek i nauczycielami doradcami metodycznymi oraz przedstawicielami organów prowadzących upowszechniające informacje o dokonujących się zmianach w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Odbyło się 60 konferencji powiatowych prowadzonych przez koordynatorów, w których uczestniczyło 380 osób.

W województwie mazowieckim odbyły się także 2 ogólnopolskie konferencje przedmiotowe:

- „Nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego i wychowania przedszkolnego. Języki obce” – 14 i 15 listopada 2008 r. dla 200 uczestników
- „Nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego i wychowania przedszkolnego. Plastyka i wiedza o kulturze” – 5 i 6 grudnia 2008 r. dla 100 uczestników.

Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli przeprowadziło 3 - godzinne szkolenia dla rad pedagogicznych szkół podstawowych i gimnazjów na temat zmian prawnych i programowych , mających wpływ na planowanie pracy szkół w roku szkolnym 2009/2010.

Tematyka narad i szkoleń:			
Upowszechnianie wychowania przedszkolnego oraz obniżenie wieku obowiązku szkolnego w województwie mazowieckim			
Lp.	Wydział/ Delegatura Kuratorium Oświaty	Liczba narad, spotkań, szkoleń	Liczba uczestników
1.	Warszawa	6	1800
2.	Ciechanów	7	
3.	Ostrołęka	3	
4.	Płock	2	
5.	Radom	1	
6.	Siedlce	4	
Razem:		23	

Tematyka narad i szkoleń:			
Ramowe i szkolne plany nauczania			
Lp.	Wydział/ Delegatura Kuratorium Oświaty	Liczba narad, spotkań, szkoleń	Liczba uczestników
1.	Warszawa	7	928
2.	Ciechanów	71	223
3.	Ostrołęka	13	335
4.	Płock	3	212
5.	Radom	19	517
6.	Siedlce	7	350
Razem:		50	2 565

V. Zadania stałe zrealizowane przez pracowników nadzoru pedagogicznego

Zadania stałe zrealizowane przez wizytatorów:	RAZEM:
Systematyczne dokonywanie oceny pracy dyrektorów szkół/placówek z inicjatywy Mazowieckiego Kuratora Oświaty (w tym oceny częściowe)	369
Uczestniczenie i przewodniczenie w posiedzeniach komisji do spraw awansu zawodowego nauczycieli	1254
Opiniowanie arkuszy organizacji szkół i placówek (w tym aneksy) (do 22 kwietnia 2009 r.)	2264
Współpraca z Okręgową Komisją Egzaminacyjną - monitorowanie organizacji przebiegu sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych	416
Zadania związane z rekrutacją do szkół ponadgimnazjalnych	wszystkie szkoły
Organizacja konkursów przedmiotowych, interdyscyplinarnych i tematycznych	354
Organizacja pomocy materialnej dla uczniów (wyprawka szkolna, dożywianie uczniów) – zadanie koordynowane przez Wydział Kształcenia Podstawowego Gimnazjalnego	wszystkie Wydziały I Delegatury
Organizacja wypoczynku dzieci i młodzieży	223
Wydawanie zgody na prowadzenie kursów dla wychowawców kolonijnych i kierowników placówek wypoczynku	32
Prowadzenie postępowań wyjaśniających w sprawach wpływających skarg i wniosków	167
Udział wizytatorów w komisjach konkursowych na stanowisko dyrektora	506
Organizacja zawodów sportowo-obronnych i strzeleckich	8
Udział w komisjach przyznających nagrody	10
Zadania związane ze współpracą z organizacjami pozarządowymi	30
Prowadzenie spraw sieci publicznych szkół i placówek	27

Zadania stałe zrealizowane przez wizytatorów:	RAZEM:
Zadania związane z realizacją innowacji pedagogicznych w szkołach	240
Opracowywanie informacji o realizacji rządowych i krajowych programów	49
Działania związane z edukacją cudzoziemców i mniejszości narodowych	16
Opiniowanie wniosków o nadanie uprawnień szkoły publicznej	123
Akredytacja placówek i ośrodków prowadzących kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych	7
Opiniowanie zawodów zaplanowanych przez dyrektorów szkół	44
Kontrola realizacji szkoleń i poprawności zainstalowania pracowni komputerowych (projekt SPO RZL 2004-2006)	10
Zadania związane z XV Sesją Sejmu Dzieci i Młodzieży	4
Koordinacja zadań wojewódzkich zgodnie z regulaminem	4
Współpraca z UW w zakresie programów dotyczących bezpieczeństwa	16
Zadania związane z przeprowadzaniem egzaminu dojrzałości	760
Zadania związane z przeprowadzaniem egzaminów kwalifikacyjnych, wydawaniem świadectw	74
Zadania dotyczące kształcenia dzieci i młodzieży o szczególnych potrzebach edukacyjnych	10
Ocena merytoryczna planów pracy i sprawozdań niepublicznych placówek doskonalenia nauczycieli	70
Analiza merytoryczna sprawozdań bibliotek pedagogicznych	6
Prowadzenie ewidencji kursów kwalifikacyjnych	126
Prowadzenie ewidencji placówek doskonalenia nauczycieli	80

Zadania stałe zrealizowane przez wizytatorów:	RAZEM:
Opiniowanie arkuszy organizacyjnych publicznych placówek doskonalenia nauczycieli	3
Postępowania kwalifikacyjne na stopień nauczyciela dyplomowanego (analiza formalna i organizowanie posiedzeń)	2054
Wydawanie aktów i decyzji związanych z nadawaniem stopnia awansu zawodowego	765
Rozpatrywanie spraw bieżących dotyczących awansu zawodowego nauczycieli	671
Analiza zgodności z obowiązującymi przepisami nadawania stopni awansu zawodowego nauczycieli	63
Opracowanie wniosków nauczycieli do tytułu honorowego profesora oświaty	8
Rozpatrywanie odwołań nauczycieli od oceny pracy dokonanej przez dyrektora szkoły/placówki	2
Merytoryczne przygotowanie przetargów dotyczących szkoleń oraz uczestnictwo w komisji przetargowej (art. 70a)	5
Organizacja obozu szkoleniowo –wypoczynkowego PO	1
Kontrola funkcjonowania monitoringu wizyjnego	2
Działania związane z przyznaniem stypendiów za wyniki w nauce i szczególne osiągnięcia - stypendium Ministra Edukacji Narodowej i Prezesa Rady Ministrów – zadanie koordynowane przez Wydział Kształcenia Ponadgimnazjalnego i Edukacji Ustawicznej	wszystkie Wydziały i Delegatury
Analiza efektów pracy szkół ze zwróceniem uwagi na wyniki klasyfikowania i promowania uczniów oraz wyniki sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych. Analiza dokonywana jest po zakończeniu zajęć edukacyjnych w szkołach oraz uzyskaniu wyników sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych.	wszystkie Wydziały i Delegatury
RAZEM:	10 873

VI. Współpraca i współdziałanie z instytucjami i organizacjami

Zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (j. t. Dz. U. z 2004r. Nr. 256 poz. 2572 ze zmianami) kurator oświaty w imieniu wojewody wykonuje zadania i kompetencje w zakresie oświaty określone w ustawie i przepisach odrębnych na obszarze województwa. Jednym z zadań związanych z tworzeniem i realizacją regionalnej i lokalnej polityki oświatowej zgodnych z polityką oświatową państwa jest współdziałanie z organami jednostek samorządu terytorialnego. W ramach tej współpracy Mazowiecki Kurator Oświaty opiniował:

- zmiany w sieci szkół/placówek,
- likwidację szkół/placówek,
- połączenie w zespół przedszkola ze szkołą podstawową albo gimnazjum, szkoły podstawowej z gimnazjum albo przedszkola ze szkołą podstawowa i gimnazjum,
- obniżenie stopnia organizacji szkoły i utworzenie szkół filialnych,
- uzyskanie uprawnień szkoły publicznej przez szkołę niepubliczną.

Zadaniem realizowanym przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty określonym w art. 31 pkt 12 ustawy o systemie oświaty jest współdziałanie z właściwymi organami, organizacjami i innymi podmiotami w sprawach dotyczących warunków rozwoju dzieci i młodzieży, w tym w przeciwdziałaniu zjawiskom patologii społecznej. Kurator może także wspomagać działania tych podmiotów i organizacji. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w roku szkolnym 2008/2009 realizowana była na podstawie *Programu Współpracy Wojewody Mazowieckiego w 2009 roku z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami*, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Zgodnie z powyższym programem odbywała się ona w dwóch obszarach - finansowym (rządowe programy przewidujące realizację celów publicznych przez organizacje pozarządowe np. dotowanie wypoczynku letniego dzieci i młodzieży z terenu woj. mazowieckiego) oraz pozafinansowym (wsparcie działań poprzez m.in. przyznanie rekomendacji i patronatów, pomoc techniczną i szkoleniową). Współpraca skupiona była wokół następujących priorytetów określonych w ww. programie.

- realizowanie programów dotyczących edukacji obywatelskiej, działalności ekologicznej i wszelkich akcji związanych z promocją zdrowego trybu życia, dbałości o czystość języka polskiego,

- realizowanie programów wychowawczych, m.in. poprzez organizowanie działań młodzieży na rzecz osób potrzebujących, w tym wspieranie kształcenia wolontariuszy, prowadzących pracę wychowawczą z dziećmi i młodzieżą,
- realizowanie programów dotyczących rozbudzania przedsiębiorczości dzieci i młodzieży oraz przygotowania do rynku pracy,
- organizowanie różnych form wypoczynku dzieci i młodzieży,
- wspieranie nowatorskich inicjatyw oświatowych,
- realizowanie programów rozwijających różne zainteresowania naukowe i artystyczne dzieci i młodzieży w zakresie wykraczającym poza program szkolny,
- realizowanie programów rozwojowych skierowanych do dzieci w wieku przedszkolnym i ich rodziców,
- realizowanie programów wykorzystujących nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne w procesie uczenia się dzieci i młodzieży,
- wspieranie wszelkich działań NGO na rzecz ucznia zdolnego;
- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci w małych ośrodkach - wiejskich, miejskich;
- wspieranie edukacji dzieci cudzoziemskich;

Kuratorium Oświaty w Warszawie poprzez wyznaczonego pracownika (obecnie Rzecznika Prasowego) prowadziło bezpośrednią współpracę z zainteresowanymi organizacjami pozarządowymi, które są członkami Forum Edukacyjnego. Spotkania członków Forum, zależnie od potrzeb organizacji, odbywały z reguły raz w miesiącu. Tematyka spotkań dotyczyła bieżących spraw oświatowych, możliwych form współpracy oraz koncepcji realizacji wspólnych projektów pod rekomendacją Mazowieckiego Kuratora Oświaty. W roku 2009 (od marca) Forum obradowało cztery razy.

Zadaniem realizowanym przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty określonym w art. 31 pkt 8 ustawy o systemie oświaty jest współdziałanie z Okręgową Komisją Egzaminacyjną w Warszawie. W roku szkolnym 2008/2009 wizytatorzy Kuratorium Oświaty uczestniczyli jako obserwatorzy w sprawdzianie po szkole podstawowej, egzaminie gimnazjalnym, egzaminie maturalnym oraz egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe. Ponadto inne działania obejmowały: narady i konferencje z OKE, wydawanie i dostarczanie zaświadczeń i świadectw maturalnych, kontrolę organizacji i przebiegu egzaminów zewnętrznych.

Oprócz tego Mazowiecki Kurator Oświaty systematycznie współpracował z :

- jednostkami samorządu terytorialnego w celu doskonalenia jakości pracy szkół i placówek, w szczególności w zakresie poprawy bezpieczeństwa i warunków nauki oraz realizacji obowiązku szkolnego i obowiązku nauki,
- placówkami doskonalenia nauczycieli w celu rozpoznawania potrzeb nauczycieli i na ich podstawie dostarczanie wiedzy o nowych metodach i technikach pracy oraz doskonalenie umiejętności pracy nauczyciela z uczniami,
- związkami zawodowymi w celu podnoszenia jakości pracy szkół i placówek, w szczególności w zakresie zwiększania kompetencji dyrektorów szkół w kontaktach z nauczycielami oraz doskonalenia ich umiejętności rozwiązywania problemów interpersonalnych w gronie pedagogicznym,
- instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży w celu poszerzenia oferty pomocy uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej,
- uczelniami wyższymi i instytucjami badawczymi,
- instytucjami działającymi na rzecz poprawy bezpieczeństwa, porządku i higieny dzieci i młodzieży, tj. Policja, Straż Pożarna, Straż Miejska oraz Sanepid,
- przedstawicielami mediów w celu rzetelnego informowania ich o pracy szkół i placówek funkcjonujących na terenie województwa mazowieckiego oraz zasadach sprawowania nadzoru nad tymi placówkami.

VII. Działania realizowane w trybie art.34 ustawy o systemie oświaty

1. Decyzje Mazowieckiego Kuratora Oświaty (wydane w trybie art.34 ust.1 ustawy⁷)

skierowane do:

- jednostek samorządu terytorialnego – 2
- szkół /placówek - 3

2. Polecenia Mazowieckiego Kuratora Oświaty (wydane w trybie art. 34 ust.2 ustawy)

dotyczące opracowania programu i harmonogramu poprawy efektów kształcenia lub wychowania - 1

---

⁷ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. Nr 256, poz. 2572 ze zmianami)

IX. Propozycje tematów kontroli na rok szkolny 2009/2010

Wnioski sformułowane na podstawie przeprowadzonych wizytacji, badań wybranych zakresów działalności szkół/placówek oraz działalności diagnostyczno - oceniającej (w tym kontrolnej) zostały wykorzystane do ustalenia tematów kontroli na rok szkolny 2009/2010, które zostały przekazane do Ministerstwa Edukacji Narodowej:

1. Prowadzenie obserwacji pedagogicznej oraz diagnoza gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole w kontekście nowej podstawy programowej wychowania przedszkolnego (przedszkola publiczne).
  - Cel kontroli: stopień wykorzystania obserwacji pedagogicznej i diagnozy do planowania pracy przedszkola w zakresie wspomagania rozwoju dzieci.
2. Warunki bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego (przedszkola publiczne, niepubliczne i inne formy wychowania przedszkolnego).
  - Cel kontroli: przestrzeganie warunków bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, w szczególności określonych w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach*.
3. Przyjęcia i migracja wychowanków Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych i Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapii (MOW, MOS).
  - Cel kontroli: przestrzeganie zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych oraz młodzieżowych ośrodkach socjoterapii.
4. Organizacja zajęć opiekuńczo-wychowawczych realizowanych w ramach zespołów pozalekcyjnych lub grup wychowawczych (szkoły specjalne zorganizowane w zakładach opieki zdrowotnej).
  - Cel kontroli: zgodność z przepisami prawa organizacji kształcenia oraz warunków i trybu realizowania specjalnych działań opiekuńczo-wychowawczych w szkołach specjalnych funkcjonujących w zakładach opieki zdrowotnej i jednostkach pomocy społecznej.

5. Korelacja indywidualnych programów edukacyjnych uczniów z programami przysposobienia do pracy oraz podstawą programową (szkoły specjalne przysposabiające do pracy).
  - Cel kontroli: efektywność realizacji indywidualnych programów edukacyjnych, z uwzględnieniem korelacji ich treści z programami przysposobienia do pracy oraz podstawą programową, prowadzenie dokumentacji przebiegu nauczania.
6. Działalność statutowa przedszkola specjalnego/ szkoły specjalnej.
  - Cel kontroli: zgodność organizacji pracy szkoły specjalnej /przedszkola specjalnego ze statutem.
7. Działalność diagnostyczna poradni – wydawanie orzeczeń i opinii przez publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym specjalistyczne.
  - Cel kontroli: prawidłowość przeprowadzania badań diagnostycznych, wydawania orzeczeń i opinii, z uwzględnieniem obowiązującej terminologii oraz formułowania zaleceń, dokumentowanie realizowanych działań.
8. Udzielanie właściwej pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z upośledzeniem w stopniu głębokim (zajęcia rewalidacyjno - wychowawcze).
  - Cel kontroli: organizacja realizacji zajęć rewalidacyjno-wychowawczych z dziećmi upośledzonymi w stopniu głębokim, dostosowanie zajęć do potrzeb dzieci.
9. Organizacja przez placówkę oświatowo – wychowawczą, w tym szkolne schronisko młodzieżowe oraz placówkę zapewniającą opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania, zajęć okresowych i okazjonalnych wynikających z potrzeb wychowanków i środowiska lokalnego (placówki oświatowo- wychowawcze).
  - Cel kontroli: ocena planowania i organizacji zajęć realizowanych przez placówki oświatowo – wychowawcze, uwzględnianie potrzeb dzieci i młodzieży oraz potrzeb środowiska lokalnego.

10. Ustalenie zgodności dokumentacji przebiegu nauczania z przepisami prawa (szkoły podstawowe).

- Cel kontroli: zgodność prowadzonej przez szkołę podstawową dokumentacji przebiegu nauczania z przepisami prawa.

11. Zgodność wewnątrzszkolnych zasad oceniania, klasyfikowania i promowania z obowiązującym prawem oświatowym i ich przestrzeganie. Ocenianie wewnątrzszkolne w kontekście funkcji motywująco-wspomagającej (gimnazjum, trzyletnie liceum ogólnokształcące, dwuletnie uzupełniające liceum ogólnokształcące, dwu- i trzyletnia szkoła zawodowa).

- Cel kontroli: zgodność wewnątrzszkolnych zasad oceniania z przepisami prawa, stosowanie zasad oceniania przez nauczycieli, dostosowywanie wymagań do zaleceń zawartych w orzeczeniach i opiniach poradni psychologiczno-pedagogicznych.

12. Działalność statutowa szkoły: czteroletniego technikum i trzyletniego technikum uzupełniającego.

- Cel kontroli: zgodność organizacji pracy szkoły ze statutem.

13. Realizacja praktycznej nauki zawodu w technikum dla dorosłych.

- Cel kontroli: efektywność i zgodność z obowiązującymi przepisami realizacji praktycznej nauki zawodu w technikach dla dorosłych.

14. Działalność statutowa szkoły policealnej dla młodzieży.

- Cel kontroli: zgodność zapisów statutu szkoły policealnej z obowiązującymi przepisami prawa oświatowego i ich realizacja.

15. Realizacja podstawy programowej kształcenia w wybranych zawodach (szkoła policealna dla dorosłych).

- Cel kontroli: efektywność kształcenia w wybranych zawodach przez szkoły policealne dla dorosłych, podniesienie wyników egzaminów zewnętrznych.

16.Realizacja podstaw programowych w profilach kształcenia ogólnozawodowego (liceum profilowane).

- Cel kontroli: efektywność kształcenia w wybranych profilach ogólnozawodowych przez licea profilowane.

17.Stan funkcjonowania niepublicznych placówek doskonalenia nauczycieli.

- Cel kontroli: organizacja i zgodność z obowiązującymi przepisami funkcjonowania niepublicznych placówek doskonalenia nauczycieli, efekty kształcenia nauczycieli.

18.Stan funkcjonowania samorządowych placówek doskonalenia nauczycieli.

- Cel kontroli: organizacja i zgodność z obowiązującymi przepisami funkcjonowania samorządowych placówek doskonalenia nauczycieli, efekty kształcenia nauczycieli.

19.Stan funkcjonowania wojewódzkich placówek doskonalenia nauczycieli.

- Cel kontroli: organizacja i zgodność z obowiązującymi przepisami funkcjonowania wojewódzkich placówek doskonalenia nauczycieli, efekty kształcenia nauczycieli.

20.Realizacja zadań biblioteki pedagogicznej w kontekście prowadzenia działalności ustawowej, służącej potrzebom oświaty i wychowania, w tym kształcenia i doskonalenia kadry pedagogicznej (biblioteki pedagogiczne).

- Cel kontroli: zgodność realizacji zadań przez biblioteki pedagogiczne z obowiązującymi przepisami prawa, dostosowanie realizowanych zadań do potrzeb środowiska nauczycielskiego.

Sprawozdanie sporządził:

Dorota Jastrzębska – kierownik
Oddziału Strategii i Nadzoru Pedagogicznego

Zatwierdził:

Mazowiecki Kurator Oświaty
Karol Semik

Sprawozdanie zaakceptował:

Anna Wesołowska – dyrektor
Wydziału Strategii i Nadzoru Pedagogicznego